

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Ігор Якубовський

ГОЛОДОМОР 1932–1933 РР.:

ВІДОБРАЖЕННЯ В РАЙОННІЙ ПРЕСІ
КИЇВСЬКОЇ ТА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Львів
2025

УДК [94:[323.28:341.485](=1:477)"1932/1933":070(477.41-22+477.51-22)]
Я 48

Рецензенти:

д-р істор. наук, проф. *Сергій Корновенко*
(НДІ селянства та вивчення аграрної історії ЧНУ ім. Б. Хмельницького);
д-р істор. наук. *Тарас Пшеничний*
(КНУ ім. Т. Шевченка);
д-р істор. наук, проф. *Юлія Запороженко*
(Університет митної справи та фінансів)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 83/5 від 30 травня 2025 р.)*

Якубовський Ігор

Я 48 Голодомор 1932–1933 рр.: відображення в районній пресі Київської та Чернігівської областей : монографія / І. Якубовський. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2025. – 496 с.

ISBN 978-617-10-0947-9

У монографії досліджується інформаційний потенціал районної преси Київської та Чернігівської областей як джерела з історії Голодомору-Геноциду 1932–1933 рр. Ключову увагу зосереджено на виявленні прихованої інформації. Досліджено закономірності відображення в газетах вузлових проблем, як-от: складові механізму вбивства голодом, роль різних гілок влади, амплітуда «чорних дошок», виконавці Голодомору і технології втягування до їхнього кола представників різних верств сільського населення, життєвий вибір керівників районної ланки та селян, форми пасивного та активного спротиву, виникнення голоду. Простежено особливості кодування на шпальтах газет стратегій Москви з приховування процесу цілеспрямованої організації Голодомору та перекладання відповідальності на місцеві органи і рядових виконавців.

Для науковців, викладачів ЗВО та всіх, хто цікавиться історією.

УДК [94:[323.28:341.485](=1:477)"1932/1933":070(477.41-22+477.51-22)]

ISBN 978-617-10-0947-9

© Якубовський Ігор, 2025

© Львівський національний університет
імені Івана Франка, 2025

ЗМІСТ

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР	5
ПЕРЕДМОВА	7

Частина 1

ЗАКОНОМІРНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІЯЛУ РАЙОННОЇ ПРЕСИ

Розділ 1. РАЙОННА ПРЕСА В МЕХАНІЗМІ ГОЛОДОМОРУ	23
1.1. Функції районної преси в контексті організації Голодомору	23
1.2. Реакція на місцях	52
Розділ 2. ОПРИЛЮДНЕННЯ НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, ЯКІ ФОРМУВАЛИ ПРАВОВЕ ПОЛЕ ОРГАНІЗАЦІЇ ГОЛОДОМОРУ	67
2.1. Постанови центральних владних інституцій СРСР	68
2.2. Постанови центральних владних інституцій УСРР	85
Розділ 3. ІНФОРМАЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ОПРИЛЮДНЕНИХ ПОСТАНОВ РАЙОННОГО РІВНЯ	101
3.1. Постанови з приводу хлібозаготівельної кампанії 1931–1932 рр. та посівної 1932 р.	102
3.2. Постанови липня 1932–1933 рр. — вирішального етапу Голодомору	127
Розділ 4. ВІДОБРАЖЕННЯ ПРОБЛЕМАТИКИ «ЧОРНИХ ДОШОК»	164
4.1. Засади формування інформаційного потенціалу	164
4.2. Інформативні можливості	168

Частина 2

ПОВЕДІНКОВІ СТРАТЕГІЇ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ ГОЛОДОМОРУ НА ШПАЛЬТАХ РАЙОННОЇ ПЕРІОДИКИ

Розділ 5. УПОВНОВАЖЕНІ	199
5.1. Контингент уповноважених: персональний та соціальний склад, особливості призначення	201
5.2. Стратегії влади з використання уповноважених	211

5.3. Діяльність уповноважених з впровадження механізму Голодомору	216
5.4. Спротив політично-господарським кампаніям у середовищі уповноважених	226
Розділ 6. СІЛЬСЬКА ВЕРХІВКА	259
6.1. Підтримка курсу влади.....	261
6.2. Різновиди протидії.....	274
Розділ 7. РЯДОВІ СЕЛЯНИ	323
7.1. Дії у фарватері вимог влади.....	323
7.2. Пасивний спротив	338
7.3. Активні форми спротиву	354
Розділ 8. УЧИТЕЛІ ТА УЧНІ	368
8.1. Втягування владою освітян до кола виконавців Голодомору.....	368
8.2. Реакція учительства.....	389
8.3. Учні.....	405
ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ. Районна преса як явка влади з повинною	421
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	444
ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК.....	459

СПИСОК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ ТА АБРЕВІАТУР

Заготзерно — Всесоюзне державне об'єднання із заготівлі зернових, бобових, круп'яних, олійних і фуражних культур

Земвідділ — земельний відділ

КВД — комітет взаємної допомоги (*авторська версія*)

КНС — комітет незаможних селян

Ліспромгосп — лісове промислове господарство

МТС — машинно-тракторна станція

Наркомзем — Народний комісаріат землеробства

НК РСІ УСРР — Народний комісаріат робітничо-селянської інспекції

Оргністр — організаційно-інструкторський відділ

Обком — обласний комітет Комуністичної партії більшовиків України

Облвиконком — обласний виконавчий комітет

Облспоживспілка — обласна споживча спілка

Раднарком — Рада народних комісарів

Райвиконком — районний виконавчий комітет

Райзаготбурякконтора — районна контора із заготівлі буряка

РайКНС — районний комітет незаможних селян

Райспоживспілка — районна споживча спілка

РКГС — районна колгоспна спілка

РКК — районна контрольна комісія

РОБОС — спілка робітників освіти

РПК — районний партійний комітет

РПР — районна професійна рада

РСІ — робітничо-селянська інспекція

РСС — районна спілка споживчих товариств

СТО — споживче товариство

Укрколгоспцентр — Всеукраїнська спілка сільськогосподарських колективів

Укртрактор — Всеукраїнське відділення акціонерного товариства Все-союзного центру машинно-тракторних станцій (Укртрактороцентр)

УСРР — Українська соціалістична радянська республіка

ЦВК — Центральний виконавчий комітет

ЦК ВКП (б) — Центральний комітет Всесоюзної Комуністичної партії більшовиків

ЦК КП(б)У — Центральний комітет Комуністичної партії більшовиків України

ЦК ЛКСМУ — Центральний комітет ленінської спілки молоді України

ЦК ЛКСМУ — Центральний комітет ленінської спілки молоді України

ЮП — юні піонери

ПЕРЕДМОВА

«Колгоспники самі пухнуть з голоду», «Тут багато голодних і пухлих», «Плян нереальний, ми будемо голодувати», «У нас їсти нічого, а не те, що сіяти». Це не слова зі спогадів очевидців Голодомору і не витяги з документів під грифом «цілком таємно». Наведені твердження, як і багато подібних, були виявлені в районній пресі Київської та Чернігівської областей за 1932–1933 рр. Попри всі цензурні обмеження, навіть такі вбивчі для імперської влади повідомлення були оприлюднені в її ж місцевих періодичних виданнях, що по суті руйнувало зусилля з приховування від світу як самого факту Голодомору, так і цілеспрямованої організації геноциду. Водночас рельєфно відтінюються потенційні можливості районної преси для поглиблення досліджень Голодомору-Геноциду 1932–1933 рр., підвищуючи і без того зрозумілу важливість залучення матеріалів радянської періодики.

В умовах, коли через цілеспрямоване нищення документів¹ первісна джерельна база зазнала непоправних втрат, преса, як добре збережений масив, у будь-якому випадку заслуговує на прискіпливу увагу. Саме завдяки газетам, що побачили світ під час Голодомору, з'являється можливість суттєво збільшити коло уведених до наукового вжитку джерел, розширивши обрії для вивчення різних аспектів проблеми. На жаль, такі перспективи залишаються невикористаними.

Колись Д. Мейс на хвилі різкого підвищення наукового й суспільного інтересу до Голодомору не приховував здивування непохитним нехтуванням інформаційним потенціалом радянської преси дослідниками: *«Відмова радянського уряду визнати факт Голоду під час його існування*

¹ Боряк Г. «Архівоцид» в Україні 1934–1960-х рр. як наслідок Голодомору. Голод в Україні у першій половині ХХ століття: причини та наслідки (1921–1923, 1932–1933, 1946–1947) // Матеріали Міжнародної наукової конференції. Київ, 20–21 листопада 2013 р. Київ, 2013. С. 13–18; Його ж. «Знищено шляхом спалення...»: невідомий документ з історії архівоциду (Акт знищення Урядового архіву України у липні 1941 р.) // Academia Terra Historiae. Студії на пошану Валерія Смоля у 2-х кн. Київ, 2020. С. 531–560; Boriak, Hennadii (2008). Holodomor Archives and Sources: The State of the Art. // Harriman review. Nov. 2008: The Holodomor of 1932–33. Papers from the 75th-Anniversary Conference on the Ukrainian Famine-Genocide. University of Toronto, Nov. 1, 2007. Mol. 16, N. 2, P. 21–35.

і згодом добре відома. Звідси часто роблять хибне припущення, що в радянській пресі мало інформації про те, що сталося в українському селі. Проте насправді вона є найціннішим джерелом інформації, бо подає дуже багато даних про політику, яка спричинилася до Голоду»¹. Однак надалі ця плідна теза так і не була належним чином продискутована.

Ключова тенденція досі не зазнала якісних змін. Радянська преса не привертає достатньої уваги дослідників як джерело щодо історії Голодомору. Магістральним напрямом залишається стереотипна недооцінка інформаційного потенціалу газет, яка походить з того незаперечного факту, що вони були невід'ємним гвинтиком тоталітарної влади. Мабуть, найпоказовіше ігнорування преси віддзеркалює той факт, що при упорядкуванні «Енциклопедії Голодомору» до статті про діяльність сількорів було неможливо підібрати історіографічне тло, внаслідок чого поза увагою залишилися якраз їхні найважливіші функції, пов'язані з реалізацією стратегій влад з організації Голодомору².

По суті, в історіографії справа обмежувалася лише спорадичним використанням окремих матеріалів преси з дуже вузькою метою — для наочного ілюстрування фактами певних подій чи процесів. Показовим прикладом такого формату є, приміром, вмотивоване залучення заміток із таких центральних українських газет: «Вісті», «За соціалістичне постачання», «Пролетарій» у хроніці Голодомору³. Ситуація почала потроху змінюватися буквально в останні кілька років, віщуючи подолання традиційного скептичного ставлення до інформативних можливостей радянської преси.

На особливу увагу в структурі тогочасної періодики заслуговує районна преса. У теоретичному плані Г. Боряк слушно сигналізував, що *«вивчення місцевих друкованих ЗМІ дає можливість відновити особистісний аспект цієї трагедії на мікрорівні в кожному селі. Вони містять безцінні дані для складання хроніки та мартирології тих, хто був репресований під час Голодомору, а також дуже точну географічну карту Великого Голоду»⁴. Про важливість використання матеріалів радянської преси при вивченні певних ділянок проблематики Голодомору писав С. Кульчицький.*

¹ Великий голод в Україні 1932–1933 років: У IV т. / наук. ред.. С. В. Кульчицький. Київ, Т. IV: Звіт Конгресово-президентської Комісії США з дослідження Великого голоду 1932–1933 рр. в Україні. Виконавчий директор Комісії Джеймс Мейс.

² Енциклопедія Голодомору /упор. В. Марочко. Дрогобич, 2018. С. 385.

³ Марочко В., Мовчан О. Голодомор в Україні 1932–1933 років. Хроніка. Київ, 2008. С. 13–17, 20, 23, 27, 29, 33–35 та ін.

⁴ Boriak H. Sources for the Study of Great Famine in Ukraine. Cambridge, MA, 2009. P. 21.

Зокрема дослідник вказував на необхідність методичного обстеження районних газет у пошуках додаткових підстав для обґрунтування його концепції переходу Кремля з перших днів січня 1933 р. від стратегії вилучення всього хліба в рамках хлібозаготівель до позбавлення українських селян уже будь-яких істівних припасів. Конфіскація харчів жодною мірою не могла зарадити невиконанню нереального плану й була спрямована винятково на провокування абсолютного голоду та знищення в такий спосіб визначеної частини селян. Оскільки в районних газетах наводилися факти вилучення їжі, дослідник пропонував *«провести трудомістку роботу з суцільного перегляду цієї періодики за грудень 1932 і січень–лютий 1933 р.»* і для виявлення відповідних повідомлень, і для уточнення хронології початку й завершення каральної акції як геноциду українських селян¹. Крім того, С. Кульчицький констатував наявність у районних газетах інформації про боротьбу влади з «саботажем» виконання плану хлібозаготівель та про судові справи, пов'язані з «викачуванням» хліба². Дослідник писав про використання владою республіканської обласної та районної преси для швидкого інформування селян про певні рішення Москви. Зокрема, постанова ЦК ВКП(б) від 19 січня про обов'язкове постачання хліба з урожаю 1933 р. була опублікована в районних газетах з детальними роз'ясненнями³.

Справді, серед усієї преси саме районні газети, мережа яких на момент розкручування маховика Голодомору вже покривала всі районні центри, були найближчими до села, а відповідно й до практик, пов'язаних з утіленням наміру геноциду через створення умов, несумісних з життям. Важливо, що територіяльна репрезентативність поєднувалася з регулярним виходом (пересічно понад 120 чисел на рік). Під таким кутом районні газети вигідно вирізнялися серед решти низової преси: виробничих багатотиражок, газет МТС, колгоспних стіннівок, — які функціонували далеко не скрізь, з'являлися нерегулярно, виконували значно вужчі функції. Отож, перелічені друковані органи мали значно гірші стартові можливості для формування інформаційного потенціалу, а вкрай низький ступінь збереження суттєво погіршив можливості цієї групи джерел. Вона потребує окремого розгляду.

Районна ж періодика постійно була своєрідною «прокладкою» між владою і селянами, транслюючи «вниз» бачення «верхів», відображаючи, хоч і у специфічний спосіб, діяльність місцевої влади та реакцію широкого

¹ Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Київ, 2013. Кн. 2. С. 423.

² Там само. С. 398.

³ Там само. С. 444.

загалу. Місцеві видання мусили тримати руку на пульсі подій, впливаючи на них у потрібному для влади руслі. Ідеологічна функція газет та жорсткий режим цензури, безумовно, накладали величезний відбиток на їхній зміст. А проте необхідність реагувати на поточну ситуацію, залякуючи повідомленнями про покарання та показово заохочуючи особливо ревних виконавців Голодомору, зробила неминучою появу як прямої, так і опосередкованої інформації про механізм Голодомору. Газети наповнилися величезною кількістю емпіричного матеріалу і про стратегії влад районного рівня, і про низові ситуації в українському селі. Реакція сільської верхівки та рядових селян, баланс підтримки влади і спротиву, перебіг та статистика господарської діяльності, функціонування освітньої сфери, морально-психологічна атмосфера — все це в різний спосіб відображалося на шпальтах районної преси, відкриваючи перед дослідником неабиякі можливості.

З огляду на вказане, відправним пунктом має стати, по-перше, опрацювання великих територіальних масивів газет, які охоплювали б щонайменше увесь період Голодомору, а по-друге, проведення насамперед цілісного джерелознавчого дослідження, покликаного з'ясувати закономірності інформаційних можливостей районної преси. Тільки за такої умови з'являється перспектива розкупорювання інформаційних ресурсів преси. На кількісно й хронологічно обмеженому матеріалі вони не вказують свого справжнього потенціалу. Звуження формату зменшить вірогідність фіксації різноманітних обмовок, цих найцінніших для дослідника свідчень, здатних зняти ширму, за допомогою якої влада камуфлювала ті чи інші реалії. В такому випадку потенційно інспіровані повідомлення преси (чи принаймні частина їх) ризикують залишитися так би мовити «за кадром», як і було досі. Сумнівним буде також простеження закономірностей, які опосередковано проступають лише крізь множинність проявів і, відповідно, піддаються виявленню лише на підставі аналізу значного масиву даних.

При цьому емпірику газет слід пропускати крізь призму вже добре досліджених генеральних підходів до організації Голодомору з боку його призвідника — Москви — та її окупаційних органів на рівні республіканського центру. Ще один надійний фільтр створює історіографічний консенсус, досягнутий з приводу визнання того, що ідеологічно СРСР всіляко прагнув приховати від світу як сам факт Голодомору, так і його масштаби, використовуючи для цього різноманітний інструментарій.

Мета цієї книги полягає в дослідженні закономірностей відображення проблематики Голодомору в районній пресі Київської та Чернігівської областей. Вибір територіальних рамок — не випадковий і зумовлений

низкою ключових факторів. У своїх тогочасних межах обидві області покривали значну територію УСРР — сучасну Київську, Чернігівську, більшу частину Житомирської, Черкаської та Сумської областей. Відповідно охоплювалися різні природно-географічні зони (Полісся, Лісостеп) та регіони господарської спеціалізації, зокрема й ті, де виробництво товарного зерна не належало до пріоритетних завдань. Крім того, до 15 жовтня 1932 р. більша частина Чернігівської області входила до складу Київської області — 29 районів з 36-ти, що лише збільшує доцільність розгляду районної преси обох областей сукупно.

Щоправда, зміни адміністративно-територіяльного поділу УСРР, не випадково затіяні Москвою в розпал Голодомору, заплутують питання з точним окресленням конфігурації територіяльних рамок дослідження. Адже під час утворення Чернігівської області до неї віднесли ще й 7 районів Харківської області. Водночас до останньої долучили 2 райони Київської області, а 7 районів Вінницької області віднесли до складу Київської області. В цій ситуації задля уникнення ускладнень, пов'язаних з різним адміністративним підпорядкуванням низки районів, оптимальним слід вважати такий підхід: Чернігівську область взято в межах, які були визначені їй 15 жовтня 1932 р., натомість Київську — станом на момент утворення 27 лютого 1932 р. без семи районів, доданих до неї 15 жовтня 1932 р. У підсумку об'єктом дослідження стали газети зі 108-ми районів. Таке представництво, репрезентуючи значний територіяльний масив УСРР, створює вихідні можливості для проведення якісних досліджень.

Важливо відзначити, що потенційна джерельна база має високий ступінь репрезентативності, зберігшись у фондах відділу формування та використання газетних фондів НБУ імені В. І. Вернадського НАН України, Книжковій палаті України та Державному архіві Чернігівської області. Обстеження наявних газетних фондів, де могла відклатися преса за початок 1930-х рр., засвідчило, що в 90% випадків дослідник може оперувати більшою частиною річних комплектів районних газет. Пересічно втрати не перевищують 10–12% чисел. Очевидні проблеми виявлено лише з 11-ма газетами. Таким чином, не збереглися районні газети з двох національних районів (Мархлевський та Пулинський), а також «Лугинська комуна», «Прапор колгоспника» (Розважівка). Не вдалося виявити річних комплектів за 1933 р. чотирьох газет: «Колективіст-ударник» (Недригайлів), «Ленінським шляхом» (Тетіїв), «За соціалістичні темпи» (Потіївка), «Більшовицька будова» (Фастів). А «Колективіста Переяславщини» за 1933 р. маємо лише шість чисел. Значні втрати зафіксовано у випадку з ружинською, новоград-волинською, городищенською, глухівською газетами. Водночас не збереглися архіви редакцій, що позбавляє

можливості проникнення в «кухню» підготовки остаточної версії, призначеної для оприлюднення. Проте загалом збережена джерельна база дозволяє ефективно з'ясувати закономірності відображення проблематики Голодомору на сторінках районної преси усіх частин Київської та Чернігівської областей, що важливо з огляду на різні кліматичні зони, господарську спеціалізацію, рівень колективізації тощо.

І, нарешті, не можна не враховувати той аргумент, що періодика Київської та Чернігівської областей досі не була об'єктом прицільного аналізу як джерело з історії Голодомору. Більше того, до недавнього часу історіографічна ситуація обмежувалася введенням до наукового вжитку поодиноких газетних матеріалів, які ілюстрували ті чи інші висловлені тези¹. Лише в останні кілька років з'явилися спроби розширити горизонти використання преси Київщини та Чернігівщини. Йдеться насамперед про появу фундаментальної публікації матеріалів районних газет Чернігівської області, які стосуються «чорних дошок»². Упорядники прагнули охопити цілісний корпус таких повідомлень. Крім того, побачили світ декілька статей, присвячених висвітленню в пресі деяких аспектів таких питань: «чорні дошки» на Чернігівщині³, життєвий вибір низових виконавців Голодомору⁴, діяльність уповноважених⁵ та робсількорів⁶. Дві

¹ Витяги з публікацій газети «Нове село» // Голодомор на Ніжинщині / упор. М. Науменко, М. Шкурко. Чернігів: Чернігів. обереги, 2009. С. 52–58; Демченко Т. Колективізація та Голодомор 1932–1933 рр. на Чернігівщині. Чернігів, 2007; Демченко Т., Горох М. Колективізація та Голодомор 1932–1933 рр. на Чернігівщині: забуттю і прощенню не підлягає. Чернігів, 2017; Папакін, Г. «Чорні дошки»: Антиселянські репресії (1932–1933). Київ: Інститут історії України, 2013. С. 145–156.

² «Чорні дошки» України. Чернігівська область. Збірник документів і матеріалів / упор. О. О. Стасюк, К. Ю. Лук'янець, С. В. Старовойт, Д. В. Байкеніч. Київ, 2021.

³ Старовойт С., Лук'янець К. «Чорні дошки» – репресивна складова Голодомору на сторінках української регіональної преси // Рукописна та книжкова спадщина України. Київ: НБУ імені В. Вернадського. Київ, 2020. Вип. 26. С. 258–275.

⁴ Лук'янець К. Екзистенційний вибір низових виконавців хлібозаготівель під час Голодомору за матеріалами районної преси Чернігівської області // Проблема екзистенційного вибору під час Голодомору-геноциду : зб. мат-лів Міжнар. наук.-практ. конф. Київ, 2019. С. 243–253.

⁵ Стасюк О. Діяльність активістів і уповноважених з хлібозаготівель на Київщині та Чернігівщині під час Голодомору-геноциду (за матеріалами районної преси 1932–1933 рр.) // Зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практичної конференції з міжнародною участю «Тоталітаризм як система знищення національної пам'яті», 11–12 червня 2020 р. Львів, 2020. С. 381–385.

⁶ Костів М. Участь робсількорів у кампаніях комуністичного тоталітарного режиму на Чернігівщині (початок 1930-х рр.) // Сіверянський літопис. 2021. № 1. С. 133–138.

статті в оглядовому плані порушують окремі джерелознавчі проблеми, пов'язані з районними газетами¹. З'явилося також дисертаційне дослідження, де в рамках аналізу районних газет Чернігівщини, як інструменту пропаганди, побіжно згадувалась і роль преси в період Голодомору². В усіх інших випадках маємо лише плідний доробок у царині специфіки функціонування радянської періодики в 1930-х рр. загалом³, який дає важливе інтелектуальне підживлення для всіх подальших досліджень у подібній тематичній і хронологічній нішах.

Реалізацію мети дослідження вбачаємо у з'ясуванні закономірностей кодування інформації в районній пресі стосовно ключових проблем, пов'язаних з механізмом Голодомору:

- стратегії влад різного рівня та проблема приховування наміру геноциду;

¹ Костів М. Местная пресса УССР начала 1930-х годов как источник изучения истории Голодомора. *Bulgarian Historical Review / Revue Bulgare d'Histoire*. №: 3-4/2019. Sofia: The Institute for Historical Studies at the Bulgarian Academy of Sciences, 2019. С. 243-258.; Лук'янець К. Радянська районна преса Чернігівщини у 1932-1933 рр.: джерелознавчий аспект // *Сіверянський літопис*. 2020. № 4. С. 131-141.

² Костів М. Б. Регіональна преса УСРР як інструмент комуністичної пропаганди на Чернігівщині (1929-1933). Дис. на ступінь доктора філософії. Запоріжжя, 2021.

³ Бабюх В. Політична цензура в Україні в 1920-1930-х рр. : дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2007; Білокінь С. Масовий терор як засіб державного управління в СРСР. 1917-1941 рр.: джерелознавче дослідження. Київ: Пенмен, 2017; Коляструк О. Преса в радянській політичній системі 20-30-х рр. XX ст. // *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. Вінниця, 2003. Вип. 5. С. 104-110; Мотуз В. Вплив радянської преси на свідомість українського селянства в 20-30-х рр. XX ст. // *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського*. Серія: Історія. 2009. Вип. 15. С. 85-89; Пастушенко О. Книга і періодика в дисертаційних дослідженнях незалежної України : соціокомунікаційний аспект : монографія. Київ, 2016; Рудий Г. Періодика України 1917-1940 рр. як історичне джерело // *Бібліотечний вісник*. 2008. № 1. С. 29-35; Сипченко І. Районна преса Сумщини 30-х рр. XX ст. як засіб ідеологічного впливу на маси // *Образ: щорічний наук. збірник. Ін-т журналістики КНУ ім. Т. Шевченка*. Київ, 2015. Вип. 1 (16). С. 130-137. Тимошик М. Районні газети як організатори сількорівського руху в умовах ствердження в Україні комуно-більшовицької системи // *Сіверянський літопис*. 2017. № 4. С. 215-22; Шаповал Ю. Комуністична цензура в Україні: штрихи до портрета // *Україна XX ст.: Особи та події в контексті важкої історії*. Київ: Генеза, 2001. С. 158-205.

- заходи з формування кола виконавців Голодомору;
- екзистенційний вибір різних прошарків населення: управлінці та працівники районної ланки, сільська верхівка, рядові селяни (колгоспники та одноосібники), освітяни;
- функціонування інституту уповноважених;
- еволюція механізму «чорних дошок» від засобу морального впливу до зловісного режиму як ключової ланки вбивства голодом;
- різновиди активного і пасивного спротиву;
- виникнення Голодомору

Кожна з цих проблем, зрозуміло, оплутана низкою опосередкувань, які потребують ретельного розгляду під кутом виявлення як прямої, так і прихованої інформації.

Оцінка інформаційного наповнення районних газет щодо намірів влади має показати перспективи використання матеріалів преси для концептуалізації проблеми створення нею на селі умов, несумісних з життям. У цьому сенсі важливо насамперед з'ясувати, які сигнали про глобальні підходи і справжні задуми Москви та Харкова інспірують повідомлення преси про практики місцевої влади. Чи з'являється можливість відфільтрувати кризь сито діяльності районних органів ті розпорядження, які реально були спущені «згори», але відсутні в нормативних документах, що безпосередньо там продукувалися? Наскільки уявляли на місцях кінцеву мету союзного центру та його харківської філії? Чи панувало звужене й зашорене розуміння подій, чи, може, є підстави говорити про те, що за безпрецедентною рішучістю Москви будь-що домогтися виконання нереальних хлібозаготівельних планів подекуди вбачався намір використати організований голод як засіб вбивства однієї частини населення й терору іншої?

Саме районні газети публікували призначені для оприлюднення постанови місцевої влади, а тому можуть розглядатися як потенційно найважливіше джерело з цього сегменту історії Голодомору. Інтерес до інформаційних можливостей преси тут викликає той факт, що архівні фонди районних установ зазнали суттєвих втрат, а до того ж досі ще не були об'єктом спеціальних досліджень. Водночас з'являються додаткові підстави для визначення порогу санкціонованої «зверху» самостійності місцевих органів у регулюванні поточних справ, зростають можливості для визначення особливостей реакції на місцях на вимоги вищого керівництва, а особливо на відчутні в режимі реального часу наслідки втілення в життя розпоряджень, спрямованих на організацію Голодомору. Яким був ступінь схвалення, ініціативності, безоглядності та навіть запопадливості на місцях щодо виконання спущених згори рішень і навпаки, де і в який

спосіб справу воліли «спустити на гальмах»? Це потенційно може вивести на глибше розуміння широкого кола питань, пов'язаних з життєвим вибором у середовищі компартійного та радянського апарату районного рівня, а також з атмосферою, яка панувала на місцях у зв'язку з налагодженням механізму позбавлення селян будь-яких засобів для виживання.

Чималий евристичний потенціал може генерувати навіть постановка питання про специфіку публікації в районній пресі нормативних документів, ухвалених у Москві та Харкові, на що досі не звертали уваги в історіографії. Варто пильніше придивитися до того, чому одні ухвали місцеві газети мусили передруковувати, а інші — ні. Як подібні підходи співвідносяться з інтересами влади, які впливали з проблеми організації Голодомору та наміру приховати це від стороннього ока? Проглядається чи ні тут намір Москви перекласти в очах селян відповідальність на місцеві органи?

Крізь призму ймовірності використання Кремлем аналогічного підходу продуктивним буде розглянути й питання про відображення на шпальтах районної преси проблематики «чорних дошок». Оскільки районні газети оприлюднювали випадки занесення на «чорну дошку» в адміністративному районі, вони є найповнішим джерелом як для статистичних підрахунків, так і для з'ясування множинності підходів влади до механізму «чорних дошок», аж до перетворення останнього на ключову ланку системи вбивства голодом. Водночас виникає питання — чи простежується за матеріалами низової преси одночасне функціонування кількох моделей «чорної дошки»? Якою була роль різних складових владної вертикалі у виборі тієї чи іншої моделі? Як розподіляється відповідальність у випадку використання найодіознішого режиму «чорної дошки», внормованого в другій половині листопада 1932 р.?

Невід'ємним сегментом є дослідження інформаційного потенціалу районних газет щодо формування владою кола виконавців Голодомору: уповноважені, робітники, сільські посадовці й активісти, рядові селяни, вчителі і навіть учні. За своєю природою районна преса здатна містити набагато повнішу, ніж документальні матеріали, емпірику і про застосовані владою методи рекрутингу, і про повсякдення діяльності виконавців, і про систему заохочення та покарання. Більше того, преса простежує всі ці особливості упродовж кожної з політично-господарських кампаній, які під час Голодомору, змінюючи одна одну, фактично утворювали ціло-річний цикл: збір урожаю, хлібозаготівля, формування насінневих фондів, посівна, просяпна тощо. Це дозволяє поставити питання про цінність газет для створення просопографічного портрета та з'ясування варіантів життєвого вибору різних груп виконавців, а також для визначення

амплітуди реакції влад. Такі процедури лежать в основі опрацювання типових моделей поведінкових стратегій у середовищі виконавців як за територіяльною ознакою, так і на рівні різних прошарків та угруповань.

Під цим кутом особливо важливо визначити інформативні можливості районної преси в площині відображення форм спротиву виконавців, призначених на села районними органами влади, а також сільської верхівки та учительства, як-то: несприйняття хлібозаготівельних планів та підходів до формування насінневих фондів, прихований саботаж руйнівних розпоряджень влади, маскування під безгосподарність свого небажання надмірно вилучати збіжжя, імітація діяльності (зокрема, й буксирних бригад), створення штучних перешкод для заїжджих буксирних бригад тощо. Не менш істотне значення має виявлення особливостей фіксації газетами випадків, які виказують прагнення сільрад, управ колгоспів, а то й районних уповноважених у різний спосіб приховати частину зерна від вилучення, не допустивши голоду через збільшення кількості хліба, виділеного на громадське харчування, пріоритетного розподілу на трудодні намолоченого зерна, наміру не карати голодних селян за зрізання колосків та ін.

Не менш істотною проблемою є дослідження поведінкових стратегій рядових селян — колгоспників та одноосібників. Газети, насичені різноплановою інформацією про різні форми пасивного опору, містять навіть повідомлення про факти активного спротиву. Все це потребує ретельного контекстуального аналізу, особливо у випадках розміщення бравурних похвал на адресу тих, хто виконав хлібозаготівельний план, взяв зустрічний, натхненно працює на сівбі, просапних роботах, збиранні врожаю, агітує односельців та всіх селян району на трудові звитяги, пише різні відозви для розміщення в газеті, закликає до соціалістичного змагання тощо.

Зрештою, на районну пресу варто подивитися під кутом ймовірності виявлення в ній обмовок, які прямо чи завуальовано свідчать про виникнення голоду та смертності від нього, попри всі старання влади уникнути формування підстав для подібних інтерпретацій матеріалів преси.

З огляду на специфіку радянської преси дослідження всіх цих проблем вимагає застосування у кожному випадку особливої комбінації дослідницьких технік. Тотальна ідеологічна зашореність районних газет зумовлює критичну необхідність деконструкції текстів. Ця деконструкція має розчистити дорогу до розуміння специфіки кодування інформації про Голодомор та його прояви у статтях і замітках на різну тематику й відповідно до використання їх як історичного джерела. Наша мета полягає в тому, щоб за риторикою заідеологізованих і цензурованих газетних

матеріалів вловити приховану інформацію, здатну пролити світло на реальну картину, пов'язану з перебігом та наслідками Голодомору.

Досягнення цієї мети забезпечує поєднання кількох методів. Необхідною підготовчою процедурою є джерелознавчий метод класифікації та групування джерел, використання якого створює підґрунтя для ефективного вибору дослідницького інструментарію відповідно до їхньої специфіки. Універсальним методом є контекстуальний аналіз джерел, покликаний розглянути тексти у світлі сучасних наукових уявлень про Голодомор 1932–1933 рр., а також на тлі уже введених до наукового вжитку історичних джерел. У такий спосіб закладається необхідний фундамент для подальшого розкодування причесаних під гребінку цензури матеріалів газет, виявлення закономірностей відображення реалій у пресі, оцінювання крізь цю призму тих обмовок, які прослизнули повз увагу цензорів, вмотивованого тлумачення нібито однозначних, а то й шаблонних тез. Врахування ж під час контекстуального аналізу максимально можливої сукупності чинників, які постають з матеріалів преси, а також історіографічного тла, становить наріжний хребет як деконструкції текстів, так і визначення інформаційного потенціалу місцевих газет загалом.

Сучасна історіографічна ситуація дозволяє при дослідженнях інформаційних можливостей районної преси спертися на добре досліджені генеральні підходи влади, які в сумі запустили страхітливий маховик Голодомору, зокрема такі як: позбавлення селян запасів зерна через надмірне вилучення хліба з урожаю 1931 р., встановлення 1932 р. непосильного плану хлібозаготівель; різке порушення продовольчо-фуражного балансу у зв'язку з вивезенням на початку 1933 р. насінневих фондів у рахунок плану; застосування восени 1931 — навесні 1933 рр. різних способів викачування хліба включно з репресіями; впровадження з осені 1932 р. практики режиму «чорних дошок» та інших різновидів продовольчої та товарної блокади сіл; позбавлення з початку 1933 р. селян права на вільне пересування й перетворення сіл на голодні резервації; неприхований курс із січня 1933 рр. на позбавлення значної маси селян будь-якої їжі тощо.

Іншу точку опори дає історіографічний консенсус, досягнутий щодо визнання того, що ідеологічно Москва всіляко прагнула приховати від світу як сам факт Голодомору, так і його масштаби, використовуючи для цього різноманітний інструментарій. У свідомості внутрішнього споживача (не селян!) формувалися уявлення про тимчасові продовольчі труднощі, спричинені опором селян так званому «соціалістичному перетворенню села», саботажем виконання хлібозаготівельного плану, а також небаченою досі складністю завдань, пов'язаних із соціалістичним будівництвом. Паралельно Кремль намагався утворити інформаційну завісу, яка мала

слугувати в обох напрямках: як для зомбування підвладного населення, так і для дезінформації світової спільноти¹. І тим, і тим, як відомо, організували відвідини постраждалих регіонів, але з виїздом лише у строго визначені населені пункти, заздалегідь підготовлені з метою «замилити очі».

Усі ці щойно схематично окреслені чинники слід розглядати як відправний пункт для оцінки сукупності впливів, які струмували від владної вертикалі і які зумовлювали підходи газет до інформаційного наповнення. І навпаки, зміст газет добре надається для увиразнення намірів влади, особливо адаптації вимог Москви та Харкова на місцях, уособлюючи дослідницькі процедури від конкретного до абстрактного. Для підсилення ефекту контекстуального аналізу важливим у багатьох випадках є використання порівняльного підходу як по всій горизонталі Київської та Чернігівської областей, так і хронологічно інтегрованого за другу половину 1931–1933 рр. Компаративістична перспектива як метод пізнання має і самостійне значення. Але, задіяна у рамках контекстуального аналізу з подальшими широкими джерелознавчими узагальненнями, розширить можливості вивчення текстів, дозволить вловити важливі деталі, які за інших обставин опинилися б поза увагою. У такий спосіб для виявлення закономірностей відображення реалій Голодомору в низовій пресі будуть залучені ті її інформаційні ресурси, які без цього не виказують свого потенціалу і здатні «заграти» тільки на множинності проявів або лише після висування в контекст наявних наукових знань про механізм Голодомору. Водночас стимулюється поява нових перспективних ракурсів та підходів до дослідження інформативних можливостей преси.

Для прикладу, крізь призму виникнення в майбутньому Голодомору зовсім в іншому світлі постають нормативні акти початку 1932 р., які забороняли селянам без спеціального дозволу забивати коней, а примушування навесні 1933 р. колгоспників, одноосібників та вчителів до начебто добровільної реалізації державної позики набуває особливо зловісного вигляду з огляду на апогей смертності від голоду. Подібно й зрівнялівка, застосована багатьма колгоспами під час жнив 1932 та 1933 рр., має бути витлумачена принципово інакше, ніж використання цього вбивчого для виробничих відносин засобу у звичайні роки. Вона може слугувати показником як життєвого вибору сільської верхівки на користь порятунку села, так і одним із важливих індикаторів ступеня вигодоодження конкретних сіл.

Порівняльна перспектива дозволить набагато вмотивованіше відрізнити реальну безгосподарність від завуальованого під неї пасивного

¹ Кульчицький С. Червоний виклик... Кн. 2. С. 412–457.

спротиву розкручування маховика Голодомору. А вибір владою поняття «чорна дошка» для найодіознішої ланки механізму Голодомору набуде набагато складнішого сенсу, ніж просто данина попередній традиції використання «червоних» і «чорних» дошок як засобів психологічного тиску.

Використання методу компаравістики для аналізу районних газет з двох областей під кутом розміщення в них розпорядчих документів уможливить простеження насамперед загальних закономірностей ухвалення тих чи інших рішень, ступінь можливої синхронізації на районному рівні окремо взятої області, а то й обох областей. Це знову ж таки сприятиме підвищенню репрезентативності підґрунтя для прояснення стратегій центральної та республіканської влади, а також функціонування механізму Голодомору загалом у його еволюції. А через згадки в районних газетах можна виявити досі незнані постанови центральних та республіканських органів влади. До того ж виникне можливість виявити завуальовані розпорядження, спущені з Москви чи Харкова, відсутні в документах, що безпосередньо продукувалися там, але які можна відфільтрувати крізь сито розпоряджень місцевої влади.

З огляду на той факт, що районна преса була покликана містити емпіричний матеріал про стан справ у сільрадах, селах, колгоспах, ефективним є застосування опції мікроісторії. Це дасть змогу паралельно до оцінки макроситуації опукло подивитися на проблему «знизу». Також належить проаналізувати інформаційні можливості газет щодо підходів до відображення на рівні окремих населених пунктів різних аспектів життя та реалізацію стратегій влади і вже на цій основі, рухаючись від конкретного до абстрактного, доходити висновків щодо закономірностей інформаційного потенціалу.

Високий евристичний потенціал має метод просопографічного аналізу, за допомогою якого простежуються на персональному та груповому рівнях особливості поведінкових стратегій різних прошарків населення: управлінців районної ланки, уповноважених, робсількорів, голів колгоспів, сільрад, іншого активу, освітян, рядових селян. У поєднанні з методами компаравістики та моделювання така процедура дасть змогу запропонувати моделі екзистенційного вибору, притаманні різним групам, з'ясувати типові та аномальні моделі поведінки, амплітуду реакції влад, що збагатить наукові уявлення про проблематику виконавців Голодомору.

До найскладніших завдань належить з'ясування інформаційного потенціалу місцевих газет як джерела про опір Голодомору на рівні районів і сіл. Зважаючи на заідеологізованість радянської преси, це вимагає особливо тонкого використання її матеріалів та вловлювання відповідних підтекстів у випадках, які, здавалося б, не стосуються цього аспекту.

Опосередкованим джерелом про різні форми спротиву можуть бути замітки на найрізноманітніші теми, приміром, статистичні таблиці про темпи хлібозаготівлі чи формування насінневих фондів, інформація про занедбання випуску бригадних чи колгоспних стінгазет, відмова учителів відпускати дітей з уроків для участі в агітаційному рейді тощо. Отож технологія дослідження мусить поєднувати низку дослідницьких прийомів, сукупність яких покликана деконструювати подібний текст: первісне емпіричне нагромадження й класифікація потенційно придатних матеріалів газет на широкому тлі, констекстуальний аналіз на тлі як історіографічного знання, так і введених до наукового вжитку джерел, абстрагування й типологізація, порівняльний та просопографічний підходи, концептуалізація.

Палітра опосередкованої інформації, яку належить пропустити крізь таке сито, різнобічна й широка: від слабких результатів діяльності низки буксирних бригад — до забудькуватості сільської верхівки з приводу охорони зерна біля молотарки й організації харчування навесні 1933 р. не тільки колгоспників, які були зайняті на польових роботах, а й тих, на кого роботи не вистачило. Нехлюйство чи опір, нездатність забезпечити виконання рішень влади чи прикриття власного небажання це робити, крадіжка чи єдино можливий спосіб вижити, покривання крадіжок та неробства чи завуальоване прагнення дати уникнути голодної смерті? Відповіді на ці та інші подібні запитання можливі лише через широку типологізацію явищ та визначення частотності їхньої появи в ті самі проміжки часу в різних селах та районах: типовість і повторюваність поведінки девальвують похибку у тлумаченні повідомлень газет на цю тематику.

І, насамкінець, з огляду на специфіку тогочасного українського пра-вопису, слід окремо сказати про засади використання в цій книзі витягів з газетних текстів та документальних матеріалів. Усі цитати з газет подано в лапках без жодних втручань, включно з пунктуацією та описками. З метою уникнення невмотивованих спрощень, які в подальших просопографічних дослідженнях можуть потягнути за собою похибки при з'ясуванні тієї чи тієї особи, збережено використану у газетних публікаціях ідентифікацію по-батькові. Аналогічний підхід застосовано у тих випадках, коли в текстах ім'я та по-батькові наводяться скорочено. Абrevіатури, якими традиційно переповнені тодішні писемні джерела, створені в СРСР, при цитуванні не розкриваються. Відповідний перелік умовних скорочень і тогочасних абrevіатур додано до книги. Цитати з російськомовних документальних матеріалів подано в українському перекладі.

ТЕМАТИЧНИЙ ПОКАЖЧИК

- 1 травня, хутір 288
8-ий куток 285
Абрашін 203
Авдіївка, село 295
Адаменко 431
Адамівка, село 168, 358, село 397
Алексєєв 250
Альбинівка, село 265
Амеславський 231
Андрєєв А. 36, 451
Андріївка, село Ємільчинського р-ну 224, 432
Андріївка, село Житомирської міськради 216, 288
Андріївка, село Златопільського р-ну 285, 304
Андріївська сільрада 265
Андрійчик Євдоха 244
Андроннов Борис 394
Андрушівка, село 292, 305, 401, 450
Андрушівський район 401, 438
Андрущенко, уповн., Бобровицький р-н 219
Андрущенко, член буксирної бригади, Бахмацький р-н 350
Антоненко 239
Антонівка, село Ставищенського р-ну 378
Антонівка, село Тальнівського р-ну, 294
Антонівка, село Шполянськог р-ну 362, 363
Антонович, хутір 63
Антончик 256
Арійон Інгул 417
Артеменко, студент 233
Артеменко, селянин 345
Артеменко Василь 295
Артеменко Ів. 349
Артюх Іван 272
Артюх Палажка 272
Астахов М. Н. 345
Асташов 331
Атюша, село 240, 255, 262, 276
Афанасьєв Ю. Н. 182, 454
Бабанкова Христя 430
Бабачиха, село 412
Бабен Давид Т. 304
Бабенко 278
Бабюх В. 13, 23, 453
Багатирка, село 104
Багинський Антон 424
Багинський Ц. 424
Багнюк 230
Багриш, хутір 301
Бадзюк 117
Бажан О. В. 28, 451
Базар, село 169, 239, 245, 299, 302, 446
Базарський район 47, 122, 245
Базілевський 243
Байбузи, село 394
Байкеніч Д. В. 12, 164, 452
Байкін 241
Байло С. С. 213
Байталюк 321
Бакаївка, село 51
Бакали, село 289, 437
Бакалів, село 286
Бакаляр 242
Баканов 247
Бакаушин 237
Бакуменко П. 235
Балицький Всеволод 454
Балярська сільрада 288
Бандик 280
Барабаш 148
Баранє Поле, село 58, 106, 319
Баранівка, село Малинськог р-ну 108, 152
Баранівка, село, районний центр 189, 263, 276, 359, 380, 424, 429
Баранович І. М. 264
Барановський Федір 362
Барахтянський Свирид 293
Бараші, село 29, 137, 252, 301, 423, 444
Барашівський район 301, 430
Барди, село 224, 252

- Баришівка, місто 202, 209, 209, 448
Баришівський район 119, 122, 181
Барлюта 211
Барпан 292
Барсуков 247
Барсученко Василь 64
Басань, село 203
Басанько Опанас 365
Басенко 248
Басенко Іван 348
Басенков Грицько 350
Батечков Левко 256
Батура 245
Батурин, село 154, 255, 262
Батянин 300
Бахмацький район 42, 119, 135–137, 157, 209, 221, 224, 240, 247, 256, 263, 317, 343, 344, 349, 350, 366
Бахмач, місто 30, 31, 42, 71, 74, 75, 77, 89, 92, 93, 98, 111, 113, 119, 120, 122, 125, 132, 136, 137, 143, 147, 153, 155, 156, 158, 160, 161, 202, 207–209, 213, 214, 216, 217, 219, 221, 225, 226, 229, 232, 233, 235, 238, 244, 249, 250, 252, 254–256, 262–265, 276, 277, 284, 291, 292, 298, 317, 327, 336, 337, 343, 344, 349, 350, 352, 366, 448
Бахмач Ч. 1, село 276
Бачевське, село 383
Башук, А. 250
Бегун Дем'ян 278, 300
Беда Т. Д. 277
Бедило Іван 349
Безборода Пріська Іванівна 334, 335
Безкрилий 124
Безкровний 214
Безпалов 363
Безуглівка, село 335
Безугляки, село 247
Беленець 243
Бельман 175
Бельський 203
Бельський, уповн., Малинський р-н 218
Бендерівка, село 342
Бендерівка, село 394
Бережний Денис 307
Березанський район 119
Берези, село 151
Березівка, село 245
Березівка, село Глухівського р-ну 150,
Березівка, село Коростенського р-ну 238
Березівка, село Ржищівського р-ну 245
Березко Марко 65
Березна, село 362,
Березне, село 71, 76, 78, 79, 83, 89, 92–96, 123, 135, 146, 149, 155, 151, 152, 155–157, 159, 160–162, 190, 263, 291, 307, 316, 373, 381, 382, 385, 388, 390, 395, 396, 401, 403, 407, 411, 412, 414, 445
Березнівський район 135, 139, 153, 381, 388, 390, 401, 412
Березова Гать, село 155
Берестовець, село 52
Берків, село 299
Берківка, село 57, 108, 131, 184
Берківці, село 234
Берковець 214
Бершадський Д. І. 358
Бершадський Ф. М. 358
Бершов 382, 383, 401
Бесарабівка, куток 416
Бесідка, село 286, 378
Бець Василь 244
Бибики Василь 430
Бикова Гребля, село 134, село 286, 337, 352, 401, 411
Бирино, село 155
Бирюк Іван 266
Бирюк Микола 266
Бисакало О. В. 401
Бистрик, село 305
Битий 292
Бичок 239
Бібіков 121
Бігуни, село 281
Біда Мусій 280
Біївці, село 301, 330, 338, 346, 422
Біла Церква 41–43, 46, 49, 57, 59, 60, 61, 64, 65, 69, 78, 82, 84, 88, 90, 97, 108, 114, 124, 126, 129, 132, 137, 147, 173, 178, 239, 254, 266, 270, 271, 275, 286, 289, 291, 293, 304, 307, 308, 310, 313, 316, 327, 331, 332, 334, 337, 340, 352, 371, 379, 381, 392, 398, 401, 402, 403, 408, 410, 411, 413, 428, 437, 449
Білан Панас 315

- Білашка, село 54, 277
 Білий 111, 284
 Білий Вакула 277
 Білий М. 271
 Білий Берег, село 131, 142, 297
 Білі Вежі, село 306, 395
 Білка, село 137
 Білобровчук 424
 Біловід, село 402
 Білозір'я, село 168
 Білокінь Дмитро 175
 Білокінь С. 13, 24, 453
 Білорусь 79
 Білоус 343
 Білоус Лукаш 274
 Білоцерківка, село 237, 315
 Білоцерківський 131
 Білоцерківський район 28, 119, 137, 173, 313, 316, 379, 391, 392, 398, 401, 410, 411
 Білоцерківщина 42, 381
 Білошевський 1 218
 Білошицький 242
 Більман 335
 Більмачівка, село 120, 132, 145, 229, 236, 291
 Бір, куток 244
 Бірки, село 289
 Близнюк 181
 Близнюк А. В. 343
 Блідча, село 240, 341
 Блудше, село 247, 307
 Блюм А. В. 24, 25
 Бобир 215
 Бобр, село 229
 Бобровицький район 132, 135, 149, 173, 177, 182, 195, 202, 222, 238, 260, 264, 272, 289, 307
 Бобровиця, село 52, 135, 143, 177, 179, 202–206, 208–210, 214, 216, 218, 219, 221–225, 228, 233, 235–237, 244–246, 253, 254, 256, 261, 264, 272, 273, 277–280, 287, 289, 307, 308, 315, 318, 332, 337, 344, 347–352, 365, 366, 403, 445
 Богайчук 286
 Богатирьов 230
 Богданько 394
 Богуслав, село 30, 37, 38, 41, 43, 44, 46, 50, 51, 53, 56, 58, 59, 61–63, 94, 104, 107, 124, 129, 132, 133, 137, 138, 141, 143, 155, 169, 171, 176, 179, 187, 202, 207, 211, 215, 219–221, 236, 237, 251, 262, 269, 283, 293, 301, 304, 312, 319, 326, 329, 330, 338, 342, 346, 347, 348, 350, 352, 360, 364, 373, 377, 384, 386, 390, 391, 397, 398, 406, 413, 416, 417, 422, 436, 450
 Богуславський 225
 Богуславський район 53, 58, 62, 63 119, 137, 176, 211, 220, 269, 293, 304, 326, 329, 348, 350, 352, 356, 379, 392, 400, 406
 Богуш 253
 Бодня Параска Костянтинівна 363
 Бойко Грицько 225
 Бойко, редактор газети 65
 Бойко, уповн., Прилуцький р-н 243
 Бойко, учитель, Богуславський р-н 373
 Бойко Дем'ян 338
 Бойко Іван 337
 Бойко Павло 337
 Бойко Петро 337
 Бойко С. 271
 Больбух 158
 Болячевець 221
 Бондар, уповн., Ржищівський р-н 245
 Бондар, голова, Бобровицький р-н 278
 Бондар, голова сільради 318
 Бондар Антон Трохимів 274, 310
 Бондар Єфрем 343
 Бондар І. 209
 Бондар Петро 343
 Бондареве, село 290
 Бондаренко, уповн. Пилуцький р-н 223
 Бондаренко, уповн., Коростенський р-н 249
 Бондаренко Гапка 26
 Бондаренко Іван 347
 Бондарцов 110
 Бондарь 241
 Боревський 241
 Борзна, село 187, 188, 194, 218, 221, 233, 303, 343, 409, 446
 Борзненщина 187, 188, 194, 218, 221, 233, 303, 343, 409, 446
 Борзнянський район 119, 343
 Борисевич Іван 305
 Борисенко В. 260, 355, 452
 Борисенко Назар Савич 277, 315

- Бориспіль, місто 51, 112, 169, 270, 285, 290, 303, 306, 309, 314, 316, 323, 325, 331, 446
Бориспільський район 169
Бориспільський район 51, 112, 169
Боровик 189
Боровик М. А. 264
Боровиця, село 184, 236, 238
Борович 203, 219
Бородянка, село 306, 352, 413, 444, 445
Борозенець Пилип Андрійв 274
Борсуков 237
Борсученко 38
Боршна, село 311
Борщ 229, 249
Борщ Мотря 388, 401
Боряк Геннадій 7, 8, 453, 455
Боряк Т. Г. 368, 453
Ботвиненко Тарас 348
Ботвинко 240
Бошівка, село 173
Брагінський 276
Брагонець П. 254
Бражник 219
Браниця, село 219, 228, 230, 235, 289
Брацлавський район 437
Брехуненко Потап 360
Брехуни, село 399
Бречко 242
Бригінці, село 143, 203, 299
Брикун Яків 346
Британ Т. 134
Британи 52
Бродський 60
Брук 112, 216
Брусилів, село 218, 238, 320, 359, 426
Брюховець 250
Брюховецький 399
Бугай, бригадир, Бахмацький р-н 264
Бугай, учитель, Олевський р-н 381
Бугайов 331
Буглак 222
Буглак Мусій 347
Буглан Іван Федорович 344
Буда, село 205
Буда-Гороб'ївська, село 184
Буденівське, село 321
Будище, село 295
Будкевич Іван 262
Будков Д. В. 453
Будьоновка, село 64, 244
Буженик 211
Бузник Василь 301
Бузуків, село 232, 310
Буйвол 238
Буки, село 142, 316
Буки, село районний центр 447
Бурківка, село 51
Булава 232
Буленко 147
Буліт 350
Булук Петро 244
Бурбан Тиміш 251
Бурда Г. Р. 343
Бурда Марія 343
Бурда Степан 343
Бурда Феодосій 343
Буренко 356, 357
Бурим Грицько Іванович 277
Буринщина 169, 172, 173, 175, 329, 353, 446
Буринь, село 169, 172, 173, 175, 329, 353, 446
Буркан 262
Бурляй Олександр Степанович 301
Буртовий Павло 330
Буряк 278
Бутівка, село 294
Бутко С. 454
Буханько 397
Бучак, село 379
Бучки, село 155, 363
Буянки, село 161
Ваврищук 239
Вавуліцький 242
Вакульчук О. А. 453
Валки, село 241, 311
Варва, село 27, 189, 202, 243, 362, 400, 449
Варварівка, село 120, 125, 135, 136, 143, 154, 217, 229, 248, 255, 264, 276
Варвинський район 27, 172
Вареник 331
Варченко 223
Вар'янський 366
Василик 237
Василів, село 326, 365

- Василівка, село 402
Васильєв В. 231, 354, 451–453
Васильєв С. 111
Васильків, село 53, 353, 366, 389, 426, 430, 445
Васильківський район 47
Васіч 225
Васьківка, село 27, 400
Васюківка, куток 393
Васянович Ів. Устимовий (Кринчак) 246
Вацьків, село 265
Ващенко 158, 219
Ващенко І. 394
Вдовенко 239
Вдовиченко 297
Вебер М. 453
Вейсман 311
Велика Вись, село 161
Велика Загорівка, село 132, 143
Велика Зіївка 403
Велика Стариця, село 331
Велика Хайча, село 290
Великий Листвин, село 294
Великі Гниляки, село 229
Великі Єрчики, село 234
Великі Прицьки, село 379, 407
Великі Чернівці, село 352
Великобубнівський район 28, 354
Велико-Дирчинська сільрада 313
Величко Степан 350, 351
Велідницька сільрада 430
Венгер 203
Великодубчанський район 122
Веприк, село 177, 179, 203, 218, 221, 228, 238, 273, 289, 307, 350, 365
Вербівець, село 54, 279, 291, 330, 418
Вербівський 285
Вербовий 229
Вергельський Андрій 27
Вергуни, село 432
Верес Адольф 343
Вересай Йовхим 430
Вереси, село 265, 280, 362, 379
Вересоч, село 173
Веретільник 313, 330
Веркіївка 51, 52
Верна Д. 314
Вернигора П. 422
Вернянець О. В. 362
Верт Н. 111, 231, 452, 453
Веселівка, село 236
Веселова О. М. 453
Веденєєв Д. В. 453
Вигівський 215
Вигівський Іван 422
Виговський 218
Виграїв, село 303
Викиданівка, куток 303
Винниченко 249, 256
Виноградов Микола 406
Вирва, село 141, 225
Високе, село Борзнянського р-ну 194, 233,
Високе, село Пилуцького р-ну 311
Високінь, село 161
Витачів, село 418
Вихвостів, село 294
Вишеньки 395
Вишневський 230
Вишневський Данило 279
Вища Дубечня, село 433
Вільне, село 225, 239
Вільховець, село 346, 373, 416
Вільшанська Новоселиця, село 57, 117, 266, 381
Вінницька область 11, 110, 192
Вінницькі Стави, село 266, 340
Вінниця, місто 29, 454
Вінниченко 389
Вінничина 82, 83
Вісіцький Петро Тифонів 274
Вітренко 240
Вітрич 104
Владівка, село 125, 184
Власенки 181
Власенко, селянин з село Онисів 134
Власенко, селянин з село Блідча 341
Власенко І. 267
Власенко Ликера 347
Власенко Н. І. 226
Власенко С. І. 28, 451
Власовий Іван 340
Власюк М. 359
Власюк Микита 295
Власюк Ю. 359

- Вовденко 296
Вовденкова В. В. 296
Вовк 399
Вовк Кузьма 351
Вовк Микола 254
Вовк Я. 337
Вовчки, село 292
Водотієвський 252
Водяне, село 268
Возний О. 271
Возниця 402
Вознюк Ф. 333
Воїнов 296
Войнарівка, село 328
Войтко 350
Войток Грицько 351
Войток І. Я. 264
Волинець 109
Волинка, село 394
Волинь 191, 207, 216
Волічук О. 333
Воловина О. 76, 81, 83, 368, 453, 455
Воловчук 265
Володарка, село 136, 271, 362, 445, 449
Володарський район 136
Володько 249
Вороб'ївка, село 155
Вороб'ї, село 341
Воробйов 247
Воробйове, село 316, 399
Ворона 293
Ворона С. 398
Воронево, село 252
Воронівка, село 379
Вороньки, село Городищенського р-ну 267
Вороньки, село Бобровицького р-ну 247,
256, 289, 365
Воропаївка, село 298
Ворсівка село 210
Воскресенка, село 173, 353
В'юнище, село 413
В'язівок, село 267
- Гавер Федір 300
Гавриленко 244
Гаврилюк 224
Гаврющенко 243
- Гадзинка, село 362
Гадзієнко 411
Гайворон 280 людина
Гайворон, село 301, 333, 338, 364
Гайворонська сільрада 318
Гайдаєнко С. 302
Гайдай Гр. 396, 414
Гайчук М. 430
Галамазда О. Г. 329
Галась 236
Галенко А. 338
Галич С. 306
Галичівка, куток 245, 365
Галіулін 203, 216
Галіч 246
Гальченко М. П. 332
Гаманова Марія 320
Ганзбург 241
Ганкін 124
Гапоненко 286
Гапченко 214, 240
Гапчун Сергій 254
Гарагуля 427
Гарбар 189
Гарбузин, село 294, 353
Гарбузинський район 110
Гаркавий 345
Гаркуша Грицько 218
Гаркуша Степан 263
Гармаш 250
Гатлашов 240
Гафт 210, 241
Гвинтове, село 353
Гвоздь Павло 64, 65, 359
Гей Ольга 402
Гельм'язівський район 47
Гельм'язів, село 232, 271, 347, 399, 446
Гельм'язівщина 232, 271, 347, 399, 446
Генкін 436
Герасименко 27, 400
Герасименко Ониська 392
Гігіняк 233
Гінзбург 210
Гірник Олекса 330
Гладишко Федір 305
Гладкий 316
Гладченко Микола 362

- Глеваха, село 53
 Глибичка, село 49, 286, 308, 392
 Глибочок, село 328
 Глиняний Данило 262
 Глухенький Митро 333
 Глухів, місто 52, 72, 73, 84, 88, 95, 150, 151, 214, 225, 242, 245, 263, 265, 270, 287, 302, 326, 345, 348, 382, 383, 387, 388, 401, 405, 410, 446
 Глухівський район 150
 Глухівщина 52, 72, 73, 84, 88, 95, 150, 151, 214, 225, 242, 245, 263, 265, 270, 287, 302, 326, 345, 348, 382, 383, 387, 388, 401, 405, 410, 446
 Глушак Андрій 318
 Глушак Карпо Мусійович 344
 Глушаниця Яків Михайлович 232
 Глушки, село 334
 Глушак 124
 Глущенко, селянин з село Пальчики 298
 Глущенко, учитель з село Липовець 393
 Глущенко Данило 330
 Глущенко Денис 397
 Глюза М. 235
 Гмирянка, село 187
 Гнилець, село 229
 Гнідаш Г. 267
 Говоруха 285
 Гогуля 269
 Гогуля М. 435, 436
 Гойсиха, село 104
 Голик 235, 236
 Голиця 256
 Голиші, село 355
 Голік 247
 Голіков 281
 Голінка, село 333, 364, 391
 Головатюк 104
 Головеньки, село 188
 Головешка Павло 235
 Голови, село 142
 Головінський 237
 Головки, село 251
 Голосний Кирило 311
 Голубівка, село 176
 Гончар 275
 Гончар Грицько 423
 Гончаренко 295
 Гончаренко Михайло 326
 Горб 26
 Горбасевич 313
 Горбатюк Олексій 321
 Горбач С. І. 361
 Горбачі, село 143, 228, 244, 347
 Горби, село 402, 411
 Гордієнко 350
 Гордійко Яків Петрович 361
 Горелик Б. 36, 451
 Горки, село 155, 363
 Горобець С. 454
 Гороб'ї, село 205
 Горобівка, село 50, 232
 Горобіївка, село Сквирського р-ну 245
 Горобіївка, село Ржищівського р-ну 247
 Гороб'ївська сільрада 314
 Горовенко 269
 Горовий Іван 351
 Горовий Яким 333
 Городиський Грицько 224, 256
 Городище, село Білоцерківського р-ну 49
 Городище, село Малинського р-ну 131,
 Городище, село Бахмацького р-ну 249, 252, 255, 267, 276, 284
 Городище, село, районний центр 325, 449
 Городниця, село 448
 Городня, село 32, 72, 75, 238, 283, 294, 295, 304, 313, 371, 445
 Городнянський район 304
 Горох М. 12
 Горохів, село 276
 Горохівська сільрада 284
 Горьківській край 79
 Гославський 321
 Готодельський, хутір 290
 Гошівський, хутір 290
 Грабанець Юхим 304
 Грабів, село 306, 399
 Грабівка, село 293
 Грабівське, село 155
 Грабовський Т. 293
 Грандовський 297
 Гребельник Марко 223
 Гребінки, село 427
 Гребіножка Олексій 225

- Гремяче, село 159
Греченко В. А. 456
Гриб М. 333
Григор Антон 307
Григор Павло В. 336
Григоренко 118
Григорівка, село Бориспільського р-ну 331
Григорівка, село Дмитрівського р-ну 377
Гризун 63, 293
Гриневич Л. В. 456
Гриневич Т. 108
Гринцевич 240
Гринь 241
Гринь О. 349
Гриценко, уповн. 239
Гриценко, учитель 401
Гриціївка, село 243
Гришко І. П. 276
Грищенко 158
Грищенко Роман 335
Грищенко Юхим 56
Грінберг 245
Гріневич 253
Груша С. 306
Грушківка, село 292
Губар І. І. 251, 353
Губичі, село 306, 399
Губський 313
Гудзій Ф. К. 398
Гудименко Т. 279
Гузій Ларіон 181
Гукало Андрій 268
Гулий 203
Гулі, село 326
Гулідов 161
Гуляйка, село 279
Гуляйполе, село 221, 277
Гуляйська сільрада 279
Гуляницька Уляна 354
Гуревич 175
Гусаков 382
Гусинці, село 55
Гуто-Студенецька, село 55
Гуцаленко 31
Гуца Пантелеймон 351
Давиденко Грицько 335
Давиденко 253
Давиденко В. І. 223
Давиденко Лазар 266
Давиденко Степан 335
Давидки, село 232, 243
Давідков Гаврило 332
Давріненко 221
Далекий Схід 182
Даневич Грицько 337
Даневич Лука 337
Даневич Микола 337
Данилевич 212
Даниленко В. 260, 355, 375, 451, 452, 454
Даниленко Петро 347
Даниленко Ф. В. 329
Даниленко Ярина 348
Данич людина 154
Даничі, село 306, 399
Данівці, село 359
Данільченко О. 254
Данько Лука Дмитрович 337
Дарда 223, 403
Датчук 26
Дахно 272
Дацьки, село 211
Дашенки, село 400
Дворецький Ф. С. 136
Дворський 104
Дегтярьов 331
Дейнеко 297
Демиденко А. 267
Деминська Горпина Климівна 352
Демовшани 406
Демовщина, село 103, 184, 391, 402
Демченко Т. 12, 454
Дем'янець, село 354
Денисенко 254
Дениси, село 317
Дептівка, село 333, 347
Дерганівка, село 287
Дергаченко В. 392, 393
Деребера Андрій 326
Деребера Грицько 326
Дерев'яна, село 292, 305
Деренківці, село 206, 218, 344
Деркач 313
Деркач Григорій 365

- Деркач Павло 286
Дешки, село 221, 269, 347
Дешко Григорій 221
Джола 126
Джужа Павло Миколайович 277
Дзідзінський Яків 334
Дзюблін Лена 415
Дибинці, село 350
Дибченко 248
Димер, село 365, 410, 425, 431, 450
Динисенко 248
Диняк 320, 321
Дич, село 353
Дівак 267
Дівички, село 412
Дівошин, село 290
Діденко 135
Дідик, уповн. 237
Дідик, голова КНС 361
Дідівці, село 427
Дідківська, вул. 265
Дмитренки, село 251, 347
Дмитриченко Харитон 337
Дмитрівка, село Березнівського району 381
Дмитрівка, село, районний центр 78, 90,
128, 131–133, 137, 141, 150, 153, 158, 250,
256, 298, 301, 305, 306, 307, 315, 318, 333,
338, 342, 343, 348, 349, 353, 364, 377, 378,
383, 385, 386, 388, 391, 395, 396, 407, 409,
414, 446
Дмитрівський район 137, 158, 172, 306, 318,
347, 377
Дмитрівщина 79, 90, 128, 131–133, 137, 141,
150, 153, 158, 250, 256, 298, 301, 305, 306,
307, 315, 318, 333, 338, 342, 343, 348, 349,
353, 364, 377, 378, 383, 385, 386, 388, 391,
395, 396, 407, 409, 414, 446
Дмитрук Мотря 270
Дніпропетровськ, місто 421
Дніпропетровська область 165, 451, 456
Дніпропетровщина 183
Добренький П. 235
Добровольський 221
Добрянка 444
Добрянський район 52, 174
Довбенко Василь 218
Довбишев 242
Довгаленко 343
Довгалівка, село 58, 319, 434
Довгаль Йовмен 224
Довгаль Т. 309
Довгеньке, село 279
Долина, село 335
Домантівка, село 50, 57, 402
Домарацький Левко 225
Домаха 217
Домелівський Павло 289
Донбас 51, 224
Дорошенко, уповн. 211
Дорошенко, завідувач школи 223, 403
Дорошенко, хутір 313
Драбів, село 180, 181, 202, 207, 249, 449
Драбівка, село 39, 40, 333
Драбівський район 87, 116, 181
Драбівщина 180, 181, 202, 207, 249, 449
Драган Павло 253
Драч 286
Драчі, село 245, 342
Древинський Марко 218
Дрига 358
Дриндер П. П. 313
Дробот 241
Дрогобич 8, 454
Дрозди, село 115, 274, 310
Дроздовиця, село 294
Дружня, село 306, 352
Дуб Наталка 338
Дубина 278, 300
Дубік 424
Дубілет 65
Дубовицький 242
Дубчак 240
Дуда Андрій 363
Дудар 203
Дударків, село 303
Дудка Петро 275
Дудо 281
Дукієнко 402
Думанці, село 432
Духівщина (Духівщанське), село 143, 306,
399
Душейко І. Ф. 358
Дягель 236
Дядюн 406

- Дяченко, агроном 293
Дяченко, голова сільради 350
Дяченко, уповн. 219
Дяченко Іван 272, 350
- Еличенко П. 36, 451
Ермак 235
- Євлашівка, село 52
Євтушенко Г. 318
Євтушенко Іван 244
Єлівці, село 55, 349
Єліно, село 291
Ємільченський район 224
Ємільчине, село 143, 202, 207, 224, 228, 287, 288, 297, 299, 300, 321, 353, 362, 371, 429, 432, 446
Ємільчинський район 122, 142, 143, 353, 432
Ємільчинщина 143, 202, 207, 224, 228, 287, 288, 297, 299, 300, 321, 353, 362, 371, 429, 432, 446
Єпик В. 304
Єременюк 264, 403
Єрко Г. Л. 365
Єрчики, село 291, 315, 319
Єсмань, село 245
Єфіменко Г. 375, 404, 454, 455
Єфременко 240
Єщенко І. Т. 343
- Жаботинський 423
Жашків, місто 446
Жашківщина 446
Жевага М. 405
Жеребко Палажка 334
Жидак Г. 254
Жижерун 373
Жилюк Володимир Михайлович 362
Жипов 242
Житнє, село 402
Житомир, місто 137, 180, 191, 202, 207, 217, 265, 266, 273, 281, 288, 299, 362, 379, 389, 415, 437, 438, 456
Житомирська область 11
Житомирський район 437
Житомирщина 438
Жованик 353
- Жовтневе, село 64, 235, 353, 411
Жовтун М. 306
Жолудь Тарас 346
Жубровичі, село 301
Жук 300
Жуки, село 277
Жуківці, село 401
Жуков 203
Жуковський 293
Жупани, село 213
Жупінас 189
Журавель 359
Журавка, село 26, 27, 304, 399
Журавлиха, село 104, 378
Журавський Лукаш 347
Журжевичі, село 314
Журжинці, село 316
Журка Н. М. 223,
Забір'є, село 53
Заболоття, село 136
Завадько 254
Завгородній, 203
Завірюха Антін 284
Заглада Петро 304
Заговора 248
Загорівка, село 229
Загребелля 64, 65, 321, 359
Загребельна Слобода, село 291
Загребельський 269
Задеріївка, село 306, 399
Зазимка Семен 318
Заїка 318
Зайців Хутір, село 174
Зайченко Лаврін 330
Зайчук 104
Закльопа 277
Закопайло 132
Закопайло 282
Закутинці, село 38, 269
Залевський 311
Залеський 161
Залісся, село 155
Заліське, село 54, 325
Замайлівка, село 136
Замисловичі, село 318
Замістя, село 176

- Замощани, село 267
 Замула 203, 230
 Зам'ятинці, село 358
 Занько 293
 Западня, село 229
 Заплаткін І. П. 403
 Запорожченко Юлія 2
 Заріччя, село 49, 254, 289, 307
 Зарубенці, хутір 236
 Засенко 222
 Заступ Софія 175
 Засько, селянин 394
 Засько Я. С., учитель 396
 Заудайки, село 60
 Захарко Іван 292
 Захарченко, селянин з село Вороньки 267
 Захарченко, селянин з село Роток 332
 Західна область 79
 Західносибірський край 79
 Захожий 245
 Звенигородка, місто 449
 Звягель (Новоград Волинський), місто 449
 Звягельський район 122
 Зеленин І. Е. 454
 Зеленов М. 24, 454
 Зеленський 118
 Зеленьки 58, 220, 325, 326, 329, 416, 422
 Земляний М. 452
 Зенд 65
 Зівака Павло Васильович 363
 Зікрачі, село 184
 Зільберман 243
 Зінов'єв 110
 Зінченко 237
 Зіньки, село 171
 Златопіль, місто 37, 90, 169, 182, 285, 301, 304, 309–312, 319, 398, 423, 450
 Златопільський район 169, 307, 309, 398, 423, 428
 Златоустівське, село 319
 Злотник 225, 298
 Змагайлівка, село 338
 Знайки, село 271
 Золотарьов В. 454
 Золотоніський район 61, 64, 65, 346, 359, 364
 Золотонош, місто 40, 65, 249, 346, 364
 Золотонощина 40
 Золоточуб 219
 Золотухи, село 134
 Зорич 316
 Зорохович 234
 Зубець В. 261
 Зубець М. 261
 Зубівщина (Зубовщина), село 141, 205
 Зубков 219
 Зубковичі, село 308
 Зубов 203
 Зубовщина див. Зубівщина
 Зуєв 331
 Івницький Н. 182, 454
 Івангород, село 143, 154, 276, 136
 Іваненко, посадовець, Ржищівський р-н 184
 Іваненко, уповн. Бобровицький р-н 219
 Іваненко, уповн. Іванківський р-н 239
 Іваненко, селянин, Сквирський р-н 315
 Іваненко, селянин, Іванківський р-н 341
 Іваненко Грицько 320
 Іваницький район 430
 Іваниця, село 94, 128, 188, 352, 430, 449
 Іванівська сільрада 238
 Іванків, село 239, 298, 335, 341, 342, 343, 450
 Іванківський район 122, 129, 343
 Іванов 240
 Іванов Г. 58
 Іванченко 189
 Іванчук Тимко 263
 Івах 231
 Іваха 389
 Іващенко, посадовець, Таращанський р-н 211
 Іващенко, уповн. Іванківський р-н 239
 Івки, село 373
 Івківці, село Чигиринського р-ну 184, 189
 Івківці, село Прилуцького р-ну 253, 312
 Іллінці, село 114, 267
 Ільмівка, село 174
 Ільченко, уповн., Богуславський р-н 251
 Ільченко, уповн. Малинський р-н 241
 Ільченко Тетяна 432
 Ільчук 218, 250

- Іржавець, село 188
Ісаєва Галя 415
Ісайки село 56, 186, 225, 347, 373, 398
Ісаченко В. Б. 121
Іцько 392
Ічня, село 51, 60, 107, 445
Ічнянський район 354
Іщенко 357
Іщенко Іван 398
- Йосипенко Лука 432
- Кабан Олександр Якович 218
Кабула Д. 286
Каверник 350
Каганов 237
Каганович 24, 451
Кагарлик, село 393
Кагарлицький район 184, 393
Кадюк 254
Казахстан 182
Казимирівка, село 136, 225
Кайтанівка, село 221, 268, 437
Калантаївка, село 357
Каланцький 121
Калашник 131
Калашник Хрисантій 364
Калашніков 236
Калена, село 50, 109, 247
Каленики, село 271
Каленичий А. 329
Каленське, село 131, 152, 184
Калинівка, село 299
Калініченко І. 221, 269
Кальченко Степан 347
Камєнев 124
Кам'янський район 325
Кам'янка, село 305, 313, 423, 431, 447
Каневський 172
Канів, місто 31, 33, 43, 49, 54, 62, 65, 69, 128, 132, 155, 157, 170, 171, 178, 179, 202, 207, 264, 342, 347, 379, 394, 398, 405, 407, 449
Канівський район 31, 342, 379, 394
Канівщина 31, 33, 49, 208
Канюка М. 358
Капімов 438
Капля Тодось 262
- Капустине, село 114, 183, 268, 308, 313, 319
Капустянський 184
Капустянський, хутір 40
Каракалпакія 79
Карапиші, село 330, 377
Карацюба І. П. 284
Карацюбине, село 284
Карачук 287
Карбівничий Іван, село 285
Карильське, село 353, 437
Карлівка, село 379
Карпенко 27
Карпилівка, село 239
Карпов Ілля 245
Карпugno Яків 278
Касяненко 211
Катериненко 392
Катеринівка, село 352
Катеринівка, хутір 233
Катеринопіль, село 32, 54, 279
Кашперівка, село 188, 321
Кваш, посадовець, Корсунський р-н 211
Кваша, комсорг, Тальнівський р-н 277
Квіт Костя 218
Квітчук 373
Кедина Гора, село 64, 359
Кейтанівка, село 277
Кентій А. В. 28, 451
Кербутівка, село 229, 276, 343
Керюта І. О. 252
Киданівка, село 129, 186, 215, 282, 340, 422
Кизим 253
Київ, місто 7–9, 12, 13, 23, 24, 28, 36, 43, 81, 111, 192, 231, 238, 260, 275, 278, 286, 355, 368, 370, 375, 451–457
Київська область 2, 7, 10, 11, 12, 18, 29, 30, 32, 37, 38, 39, 40, 45, 46, 51, 56, 64, 69, 82, 83, 101, 119, 130, 133, 163, 168, 200, 257, 274, 287, 290, 324, 355, 356, 366, 367, 369, 385, 404, 419, 421, 425, 431, 441
Київщина 101, 104, 105, 108, 112, 117, 126, 137, 140, 145, 148, 155, 174, 177, 180, 182, 183, 190, 212, 215, 221, 233, 257, 277, 288, 301, 318, 340, 358, 367, 369, 372, 377, 381, 390, 391, 396, 405, 420, 425, 457
Киїнка, село 134, 172
Кирий 241

- Кириленко С. С. 373
 Кирило Троцько 347
 Кирилов 305
 Кириченко 245
 Кириченко Андрій 347
 Кириченко Євмен 347
 Киричок Д. 353
 Кирійчук Арем 242
 Киселівка, село 394, 430
 Кисилівка (Кісилівка), село 285, 430
 Кисіль 313
 Кислівці, село 406
 Кисюк 217
 Киченці, село 394
 Кишин, село 381
 Кияниця Данило 335, 336
 Кияниця Уляна 336
 Киянка, село 430
 Кібець 350
 Кійко А. 36, 451
 Кіндратенко Тимош 346
 Кісилівка див. Кисилівка
 Кішка 349
 Кіях 267
 Клементович 424
 Клепали, село 353
 Климанова Л. 452
 Клименко, селянин з Корсунського р-ну 303
 Клименко М., селянин з Носівського р-ну 266
 Клименкова Варка 348
 Клинов 436
 Клипень, село 217
 Клишки, село 295
 Клітні, село 205, 218
 Кліщак Ф. 221, 269
 Клочки, село 288
 Клочків, село 297
 Клубівка, село 306, 399
 Кобець Г. 301, 338
 Кобижча, село 135, 143, 203, 204, 228, 230, 244, 253, 280, 287, 315, 344
 Кобка Гнат Н. 336
 Кобрин Гребля, село 273
 Ковалевська 364
 Ковалевський 361
 Коваленко, уповн., Коропський р-н 64
 Коваленко, парторг, Драбівський р-н 181
 Коваленко, голова сільради, Тальнівський р-н 279
 Коваленко, голова сільради, Богуславський р-н 293
 Коваленко, селянин з Лисянського р-ну 316
 Коваленко, селянин з Глухівського р-ну 345
 Коваленко, член буксирної бригади, Бахмацький р-н 350
 Коваленко, учитель з Богуславського р-ну 373
 Коваленко Василь 350
 Коваленко Гнат 241
 Коваленко І. В. 223
 Коваленко Йосип 432
 Коваленко Марія 341
 Коваленко О. 354, 451
 Ковалин, село 317
 Ковалівка, село 239
 Коваль, парторг, Сквирський р-н 118
 Коваль, уповн., Коростенський р-н 236
 Коваль, уповн., Коропський р-н 241
 Коваль Д. 353
 Ковальов 242
 Ковальський В. 58
 Ковальчук 383
 Ковальчук Микола 246
 Ковальчук Христя 417
 Ковбаса Грицько 256
 Ковбасюк О. Б. 76, 81, 83, 368, 453, 455
 Коверник Павло 351
 Ковнарчук 145
 Ковпак Дмитро 280
 Коврай, село 351
 Ковриженко П. М. 304
 Ковтуненко Тимофій 219
 Ковтунівка, село 176
 Ковтунівка, хутір 271
 Коган 244
 Кожеватий 242
 Коженики, село 137, 408
 Кожура 365
 Кожура Борис М. 336
 Кожура Панас 300

- Кожура Пилип 300
Кожухівці, село 238
Козак 279
Козак Федір 181
Козакова 267
Козари, село 143, 238, 247, 256
Козацьке, село 203, 204, 228, 244
Козаченко 254
Козачок С. 333
Козачок Я. 333
Козел Євмен 262
Козел Марія 262
Козелець, місто 118, 222, 272, 282, 299, 300, 329, 341, 353, 354, 359, 430, 449
Козелецький район 119, 222, 272, 359, 430
Козин, село 373
Козлов, комсорг, Бахмацький р-н 225
Козло, уповн., Коростенський р-н 238
Козлов Іван 395
Козловець Микола 262
Козюк Л. 393
Кокін С. 111, 231, 260, 355, 452, 453
Колеснице, село 245
Колесніков 401
Колісник 291
Колоденко Мих. Сем. 27
Колодисте, село 277, 306
Колодій Ю. С. 349
Коломієць, голова сільради, Білоцерківський р-н 379
Коломієць, голова сільради, Бобровицький р-н 300
Коломієць, голова сільради, Сквирський р-н 316
Коломієць, голова сільради, Чернігівська міськрада 172
Коломієць, парторг, Глухівський р-н 64
Коломієць Д., уповн. Бахмацький р-н 235
Колюх Килина 352
Коляструк О. 13, 29, 454
Комарівка, село 174
Комишний Іван П. 336
Комлін І. 329
Компанець 222
Компліш 249, 250
Конарська 389
Кондак 343
Кондратенко 381
Кондратюк 397
Кондрашин В. В. 100, 455
Кондя П. 49
Конквест Р. 68, 455
Коновал Ониська 280
Коновал Пилип 280
Коновал Степан 280
Коноваленко М. 62
Коновець Іван 393
Конон 237
Конотоп 447
Конотопський район 52
Коношівка, хутір 245
Контекст 218
Конченко Семен 335
Конятин, село 437
Коняхін Д. Р. 345
Копачів, село 417
Копичко 400, 418
Копійченко Петро 52
Копчів, село 336
Корбут 203
Корвин, село 229
Кореняк 203
Корж М. О. 245, 353
Коржівка, село 437
Коритник 220
Корнієнко, голова колгоспу, Народицький р-н 288
Корнієнко, Дмитрівський р-н 409
Корнієнко Іван 428
Корнійчук 112
Корновенко Сергій 2
Коробка Іван Опанасович 218
Коровинська сільрада 363
Корогод, село 267
Королеве, село 302
Король 313
Короп, село 42, 64, 71, 141, 183, 202, 207, 222, 224, 225, 235, 236, 239, 241, 242, 244, 245, 251, 256, 305, 353, 365, 382, 389, 395, 396, 402, 411, 414, 418, 426, 437, 447
Короп, секретар Рокитнянського РПК 132
Коропов 282

- Коропський район 141, 235, 365, 395
 Коростенський район 173, 224, 242
 Коростень, місто 39, 133, 180, 202, 204, 212,
 213, 222, 224, 226, 232, 236, 238, 240, 242,
 243, 244, 249, 252, 256, 447, 448
 Коростишів, село 137, 331, 400, 447
 Коротино, село 183
 Короткий В. Ф. 255
 Корсунка, село 325, 330
 Корсунський район 294
 Корсунщина 39
 Корсунь, місто 39, 40, 56, 57, 93, 140, 175,
 185, 202, 211, 218, 240, 250, 293, 294, 303,
 333, 344, 447
 Корткевич 113
 Кортун І. 267
 Корюківка 55, 62, 238, 361, 387, 444
 Корюківський район 62, 119, 162, 172
 Косенко 158
 Косіор С. В. 114, 189, 192, 193, 194, 454
 Костенко Гаврило 269
 Костенко С. Л. 358
 Костів М. Б. (Костив М.) 13, 29, 32, 34, 41,
 52, 64, 356, 361, 455
 Костобобрівка, село 158, 251
 Костюк Істрат 340
 Костюченко, уповн., Сновський р-н 240
 Костюченко, голова сільради,
 Малинський р-н 265
 Костюченко, бухгалтер фабрики,
 Малинський р-н 342
 Костюченко Наум, уповн. Малинський р-н
 256
 Костюченко Степан, голова сільради,
 Бобровицький р-н 272
 Косяк Олекса 286
 Косяненко П. 353
 Косяченко, уповн., Козелецький р-н 222
 Косяченко, уповн. Недригайлівський р-н
 248
 Котівка, село 292
 Коткович 243
 Котляренко 222
 Кохан 313
 Коханівський Герасим 351
 Кочерга 363
 Кочерга М. 306
 Кочерга Савка Павлович 362
 Кошарище, село 331
 Кошарівка, село 267
 Кошів, село 188
 Кошмак, село 39, 40
 Кравець Таліман 246
 Кравченко 243
 Кравченко Максим 332
 Кравченко Марія 348
 Кравченко О. 393
 Кравчук Г. 430
 Краз 243
 Крамаренко А. 358
 Крамаренко М. Ф. 358
 Крамаренко Михайло 357
 Крамаренко Оксана 358
 Крамарець М. О. 353
 Крамне, село 221
 Крапивня, село 304
 Красилівка, село Бахмацького р-ну 104,
 160, 213, 254, 378
 Красилівка, село Іванківського р-ну 239
 Красилівка, село Ставищенського р-ну 286
 Красківське, село 143, 161
 Красляни, село 176
 Красне, село 111, 154, 158, 229, 267, 283, 298
 Красний Колядин, село 343
 Красногорівка, село 377, 378
 Красногородка, село 269, 406
 Красножон К. П. 327
 Красноок Я. 300
 Краснопілля, село 64, 411
 Краснополін 65
 Кремль див. Москва
 Крива Данило 301
 Кривенко А. Н. 358
 Кривенко Юхим 301
 Кривецький Панас 398
 Кривий Ріг, місто 456
 Кривич 316
 Криволюб 54
 Кривонос 350
 Кривоносівка, село 155
 Криворучко 172
 Кривошея Роман 327
 Кривошіїнці 59
 Кривошлик 254

- Крикливий 243
Крилівка, село 305
Криницький Захар 252, 337
Крипущин 247
Криськи, село 295
Криштак Халимон 347
Криштопівка, село 181
Кролевець, місто 41, 31, 63, 366, 445, 446
Кролевецький район 356
Кропива Ф. 301
Кропивня, село 346
Кротов Явдоха 270
Крочко Григорій 238
Кругліковський 155
Круляківський 342
Крупець, село 237
Крупич Поле, село 60
Крутоярівка, село 176
Крутоярський 424
Ксаверівка, село 49, 57
Кубань 79, 182
Кугук 213
Кудрівка, село 396
Кудрявцев 149
Кузова Н. 455
Кузька 122
Кузьменко, секретар сільради,
Тальнівський р-н 294
Кузьменко, голова сільради,
Малинський район 365
Кузьменко, завідувач школи,
Коростишівський р-н 400
Кузьменко М. М. 375, 454
Кузьменко С. 271
Кузьминці, село 241, 320, 379
Кузьмич 254
Куйбишев 388
Кулак 272
Кулібаба 104
Куліш Іван 298
Кульчицький С. В. 68, 81, 87, 89, 133, 368,
375, 430, 431, 441, 451, 454–456
Куляшко 212
Кунах 230, 237
Купище, село 226, 238
Купрієнко 269
Купрій Яків 255
Купча, село 249
Курдиба І. 301, 338
Курилко Антон 65
Курінець Ягор 365
Курінь Ч 1, село 158, 160, 229
Курінь Ч 2, село 143, 154
Курінь, село 135, 237, 276, 298, 350
Кустові, учителі 382
Кутушний Іван 254
Куц О. 382
Куциба 350
Кучаків, с. 290
Кучеренко Домаха 267
Кучерина 283
Кучин 256
Кучинівка, село 361
Кучинський Л. 273
Кушнір 239
Кушнір Павло 289
Лаврики, село 51
Лаврин Д. 245
Лавриневський 389
Лавринець Зінько П. 336
Лавринець Іван П. 336
Лавріненко 316
Ладижев 287
Ластовий Іван 350
Лахни, село 295
Лебедин, село 285, 313, 364
Лебедине, село 399, 403
Лебедівський 239
Лебідь 203
Лебідь П. Х. 277
Леванчук Петро 362
Левків, село 379
Левченко 225
Левченко І. Д. 223
Левченко М. 333
Левченко Пилип 365
Левчук Н. М. 76, 81, 83, 368, 453, 455
Лежанський 240
Лейкин О. 451
Лемеші, село 299
Ленін 106
Ленінград (Ленинград, Санкт-Петербург)
36, 437, 451–453

- Ленінградська обл 79, 437
Ленівка, село 135, 146
Лепін 299
Леута В. Г. 277
Леута П. П. 277
Лецьки, село 292, 293
Лещенко 398
Лещіненко 373
Либко Я. 225
Лизогуб Грицько 330
Линчак 317
Липляни, село 131, 142, 205
Липовець, село 393
Лис 238
Лисенко, комсорг, Малинський р-н 278
Лисенко, Обухівський р-н 380
Лисенко О. 354, 451
Лисича Балка, село 279, 325
Лисівка, село 229
Лиски, село 176
Листопадове, село 423
Лисянка, село 169, 188, 191, 289, 292, 316, 372, 379, 419, 450
Лисянщина 169, 188, 191, 289, 292, 316, 372, 379, 419, 450
Литвин Федір 327
Литвин, селянин зі Старої Басані 280
Литвин, комуніст, Златопільський р-н 304
Литвиненко, директор лігоспу, Малинський р-н 251
Литвиненко, упоан., Чорнобильський р-н 267
Литвиненко, Городнянський р-н 283
Литвиненко, голова сільради, Корсунський р-н 294
Литвиненко Т. 304
Литвинівка, село 431
Литвиновичі, село 405
Литовченко М. 280
Литовченко Петро 255
Литовченко Прокіп 351
Литовченко Роман 280
Лихашерст А. 393
Лихова А. 381, 398
Лихолітки, село 222, 353
Лівшиць 232
Лідино, хутір 256
Лінник А. 393
Лінчевський Микола 358
Ліпляве, село 231
Лісовичі 57
Лісостеп 11
Лічин 241
Лобан 335
Ловгин 272
Лозицький В. С. 28, 451
Лой Г. П. 344
Локоть 235, 249
Ломакін 252
Ломове, село 303
Лончинський 312, 313
Лопатичі, село 314
Лопух 117
Лопуха 271
Лосятин, село 139, 266, 427
Лоташів, село 348
Луб'янка, село 316, 352, 253
Луганщина 183
Лугина 429
Лугівський 223, 403
Луговець 241
Лук'яненко 203
Лук'яненко М. 151
Лук'янець К. Ю. 12, 13, 29, 30, 164, 165, 174, 176, 189, 193, 195, 452, 455
Лукаш Антон 366
Лукашівка, село 203, 219, 238
Лукашук Михайло 320
Лук'яненко Грицько 313
Лук'яненко М. 263
Лумляни, село 251, 295
Луст М. 318
Лустов 360
Лут Параска 353
Лутова Петро 280
Лутасенко Павло 253
Луценко А. 151, 263
Луценко Іван 425
Луцик Федір 382
Луцьк, місто 68, 455
Лучки, село 229
Луценко Д. А. 345
Львів, місто 2, 12, 457
Льодін 250

- Любовичі, село 131, 184
Любча, село 379
Любченко, уповн. 222
Любченко, голова сільради 282
Люлька Михайло 360
Лютіж (Лютєж), село 424, 425
Ляшенко Ольга 62
Лящук 225
- Малий Букрин, село 245
Малий Листвен, село 306, 399
Магдик Д. 278, 300
Магдик О. 300
Магдич 239
Магіт 241
Маєр 267
Мазєпа, рахівник, Семенівський р-н 159
Мазєпа Т. Т., голова колгоспу,
Обухівський р-н 123
Мазєпинці, село 134
Мазинки, село 412
Мазуренко Герасим 42
Мазуренко І. 302
Майборода 279, 316
Майдан, село 314
Майданець, село 273
Майоров 240
Майстрєнко 293
Майструк 429
Макалєвичі (Макалєвичі), село 142, 189, 251
Макаревський Як. 399
Макаренко 341
Макарів, село 445
Макарівка, село 228
Макарівський район 47, 181
Макаров В'ячеслав 208
Македін 62
Македони, село 103, 320, 344, 379
Макалєвичі див. Макалєвичі
Макишин, село 297
Маківський Іван 232
Маківський П. 388, 401
Макіївка, село 361
Маковецький 53
Маковський Ол. 321
Маковський С. 321
- Максимєнко 239, 350
Максимєнко Павло 351
Максимович Тимко 263
Максимчук Тимко 263
Максюта Петро 40
Макуха 351
Мала Сквирка, село 293
Мала Вільшанка, село 336, 437
Мала Загорівка, село 262, 284, 366
Мала Дівиця, село 449
Малашєнко Г. 55
Мале Половецьке 51
Малєта Степан Окс. 261
Малий Листвен, село 395
Малин, місто 31, 32, 38, 40, 41, 50, 53, 55, 56,
64, 70, 94, 108, 125, 131, 137, 140, 141, 146,
147, 149, 151, 158, 176, 179, 180, 184, 187,
189, 205, 208, 209, 211, 214, 214, 215, 218,
225, 229, 234, 235, 241, 246, 250, 251, 256,
265, 295, 301, 320, 321, 342, 347, 349, 351,
365, 414, 445
Малинівка, село 141, 205, 250
Малин-село, село 184
Малинський район 41, 54, 55, 56, 63, 122,
131, 137, 143, 176, 181, 184, 193, 241, 265,
347, 349
Малинщина 320
Малишкова 296
Малі Велички, село 399
Малі Дмитровичі, село 302
Малі Єрчики, село 109
Малі Катарулі, село 293
Маліз 241
Малій 239
Маліцький Дєнис 225
Малківка, село 222, 311
Малород Олєксандр 335
Малько Григор 305
Мамаївка село 208, 222
Мандзигула 225
Мариняко 307
Марійко Свирид 366
Марковецьке, село 235, 256
Марочко В. І. 8, 133, 368, 453, 454, 456
Мартинєнко Сергій 338
Мартинівка, село 229, 248, 249, 344, 350

- Мартинов 61
Мартич 424
Мартусівка, село 285
Марушевський 219
Мархлевський район 11
Марчан Микола 403
Марченко 383
Марченко Євген 278
Марченко Порфир 318
Марчук Дмитро 263
Мар'янівка II, село 266
Маслове, село 319
Матвієнко Мусій 326
Матвієнко Нічипір 326
Матейко Грицько 314
Матіївка, село 249, 262
Матусів, село 271, 286
Матушовська А. 267
Матюх 122
Матюшанська сільрада 316
Матюші, село 49, 132, 293
Матющенко 345
Махніваський район 110
Махорін Г. Л. 456
Мацела 359
Маценко Василь 351
Маценко Степан Борисович 363
Мацієнко Арсен 360
Маціївська сільрада, 236
Мацкевич 249
Мацкове, село 348
Машевський 398
Машівка, село 267
Медведь 283
Медвин, село 56, 129, 186, 219, 304, 330,
352, 360, 435, 436
Медин, село 255
Мединівка, село 152, 255
Мединський Трохим 341
Мезін, село 295
Мейс Джеймс. 7, 8, 451
Мелені, село 131, 184, 246, 250
Мельник, селянин з село Яблунвака 286
Мельник, уповн. Кам'янський р-н 313
Мельник, директор МТС 146
Мельник Ф. Ф. 213
Мельники, село 184, 189
Мельниченко, уповн., Малинський р-н 235
Мельниченко, бригадир,
Малинський р-н 265
Мельниченко, голова колгоспу,
Димерський р-н 424, 425
Мельниченко Петро 342
Мена, місто 51, 295, 342, 394, 396, 445
Менський район 1122
Мердієвський 389
Мехед 313
Мешковець 286
Мизко 222
Микитенко, секретар райкому КП(б)У 294
Микитенко, член буксирної бригади 351
Микитенко Степан I. 336
Микитяни, село 215, 220, 225
Миколаїв, місто 415
Миколаїв, село 228, 239, 336
Миколаївка, село Борзнянського р-ну 188
Миколаївка, село Буринського р-ну 353
Миколаївщина 454
Мильки, село 311
Миненко, уповн. 253
Миненко Ларіон 337
Миненко Явдоха Павл. 337
Миньківці, село 434
Мироненко 63
Мироненкова М. 316
Миронівка, село 186, 211, 373
Миропольцев 229
Мирославська сільрада 276, 424
Мирошник 239
Мисайлівка, село 186, 215, 319, 347, 350, 379
Мисенко М. 251
Митаївка, село 62
Митниця, село 353, 366
Митченки, село 232, 254, 256, 276, 284, 291
Митько 299
Михайленко 298
Михайленко Григорі, 256
Михайличенко 277
Михайличенко Г. М. 451
Михайлівка, село 168, 310, 353
Михайлюк Андрій 274
Михалюк 295

- Мищенко 240
Мізін 114
Мільки, село 241
Мілько 353
Мініх Іван 236
Мірошніченко 294
Міско 245
Мищенко, уповн. Березнівський р-н 316
Мищенко 402
Мищенко, учитель, Сквирський р-н 57, 402
Млинищанська сільрада 287
Мова Андрій 346
Мовчан Килина 334
Мовчан О. 8, 453, 456
Мовчанівка, село 229, 269
Мовчанівський 380
Мовчанюк 241
Могацький Марко 226
Могильне, село 222
Могильний П. Д. 260, 261
Мозговий 211
Мойсієнко Данило 52
Моключенко 277
Мокляки, село 299, 429
Молиця Яків 350
Молотов В. 24, 388, 451
Момот Мусій 316
Монастирище, село 51
Моніч 218
Морараш 203
Морговиця, село 414
Морговський 41
Моргун І. 337
Моргун Софія 334
Мормуль 232
Мороз 158
Морозова, Ярина 250
Морський 112, 216
Москаленки, село 50, 237, 422, 398
Москаленко Петро 342
Москва (Кремль), місто 2, 9, 10, 11, 14, 15, 17, 18, 19, 28, 34, 36, 43, 44, 48, 67, 68, 74, 75, 78–86, 90, 92, 99, 100, 114, 133, 134, 153, 162, 166, 174, 177, 182, 191, 194, 196, 355, 384, 441–443, 451–454
Московенко П. 316
Московська обл. 79
Мости, хутір 226
Мося Омелян 304
Мотуз В. 13, 456
Мотяш 278
Мохер 222
Мохнатинська сільрада 265
Мохначівське, село 155
Мохначка, село 229
Мочалище, село 247
Мошківський 297
Мошурів, село 273, 277, 279, 316
Мудрівка, село 356, 357, 358
Мужилівська сільрада 299
Музиченко, комуніст, Березнівський р-н 316
Музиченко, селянин, Бахмацький р-н 343
Муленко 54
Муравецький 255
Мурга 255
М'яз 237
Набільський В. М. 426
Набільський М. І. 426
Набільських, хутір 426
Навроцький 230, 235
Нагірний Яків 256
Надточайвка, село 183
Назаров 234
Найдан М. Г. 297
Наконечний 255
Наливайко 242
Напісочний 431
Нараївка, село 299
Нараїнська сільрада 287, 299
Народичі, село 29, 232, 288, 448
Народицький 175
Насеннікова 223
Натикач Григорій 286
Науменко 298
Науменко М. 12, 454
Науменко Пилип 347
Науменко С. С. 358
Науменко Ф. 347, 348
Невельма Василь 340
Недашківський 298
Недбайло П. С. 349
Недождій 285

- Недригайлів, село 11, 63, 114, 121, 125,
128, 134, 248, 364, 446
- Недригайлівський район 28, 354
- Нежиборець 266
- Неїжджалий 233
- Некрасівська сільрада 345
- Немиринці, село 287
- Немирівка село 249
- Непийвода 303
- Несватків, село 422
- Нестерчук В. 288
- Нестерчук О. 232
- Нетреба 285, 304
- Нетребенко 293
- Нетяжино, село 176
- Нехаївка, село 64, 224, 244, 251, 256, 353,
365, 437
- Нечаївка, село Буринського р-ну 173
- Нечаївка, село Черкаського р-ну 432
- Нечипайло Наталка 351
- Нечипоренко 239
- Нечитайло Іван 277
- Нешта І. 353
- Никоненко 275
- Ніжин, місто 51, 52, 86, 412, 448
- Ніжинщина 12, 454
- Нікончук 189
- Німченко 357
- Нічогівка, село 272, 300
- Нова Басань, село 203, 228, 230, 235, 244,
246, 260, 261, 278, 308, 318
- Нова Буда, село 240
- Нова Гребля, село 253, 383
- Нова Дорогинь, село 288
- Новаци, село 142, 184, 187, 365
- Новгород-Сіверський, місто 93, 155, 186,
288, 341, 363, 364, 450
- Новгород-Сіверський район 173
- Новгород-Сіверщина 155
- Новий Биків 203, 204, 228, 247, 278, 280,
289, 337
- Новиков М. Ф. 317
- Нові Гороб'ї, село 31, 41, 131, 184
- Нові Млини, село 262
- Новіков 225
- Новобасанська сільрада 256
- Новобиківська сільрада 253
- Новоград-Волинський див. Звягель
- Новогребельська сільрада 250
- Новомакалевецька сільрада 298
- Новомлинська сільрада 350
- Новоселиця, село 41, 304
- Новоселівка, село 194
- Ново-Українка, хутір 252
- Нога Т. 302
- Ногин 287
- Норінський 237
- Носач Микола 317
- Носач Сергій 317
- Носівка, село 233, 266, 291, 315, 350
- Носівський район 28, 162, 181, 193
- Носівщина 233, 266, 291, 315, 350
- Нью-Йорк, місто 453, 457
- Нянівка, село 38, 108, 152
- Обліжківка, село 75
- Обмачево, село 132, 135, 225, 229, 235, 250,
254, 276, 317
- Оболонне, село 244
- Ображіївська сільрада 296
- Обтова, с. 366
- Обухів, місто 26, 123, 292, 302, 305, 336, 340,
359, 380, 401, 405, 417, 418, 426, 446
- Обухівський район 184, 428
- Обухівщина 26, 123, 292, 302, 305, 336, 340,
359, 380, 401, 405, 417, 418, 426, 446
- Оверчук 277
- Овруч, місто 157, 190, 290, 353, 450
- Овсіяненко 54
- Овчаренко Василина 338
- Одеса, місто 36
- Одеська область 110, 192
- Однорог Іван 313
- Озерна, село 291
- Озеряни, село Бобровицького р-ну 143,
219, 256, 277, 315
- Озеряни, село Олевського р-ну 314
- Окружко 273
- Олевськ, місто 32. 180, 210, 262, 301, 305,
309, 310, 314, 318, 333, 382, 408, 444
- Олевський район 308
- Олевщина 32. 180, 210, 262, 301, 305, 309,
310, 314, 318, 333, 382, 408, 444

- Олександрівка село Бобровицького р-ну 143, 203, 204, 247
Олександрівка, село Богуславського р-ну 237, 347
Олександрівка, село Буринського р-ну 353
Олександрівка, село Ржищівського р-ну 308
Олександрівка, село Ставищенського р-ну 104
Олександрівська сільрада 280
Олександрія, село 49
Олексюк 276
Оленівка, село 303
Олефір 275
Олефір Кирило 115
Олефіренко Т. 277
Олешко Ів. 349
Олешко Олексій 349
Олишівка, село 69, 106, 399, 450
Олишівський район 122
Олійник 252
Олійчук 132
Ольховик 238
Ольховин 249
Омелечко А. 2254
Омельченко 306
Омельченко Гаврило Левків 274
Омельченко Федір Левків 274
Омелянів, село 222, 299
Омелянівська сільрада 299, 300
Омелянов 216
Омеляшко Микола 359
Онисів, село 134, 297
Онищенко, селянин з Богуславського р-ну 236
Онищенко, уповн., Пилуцький р-н 241
Оніщенко, уповн., Бобровицький р-н 246
Оніщенко Л. 302
Онкіно, село 155
Онопрієнко Василь 332
Онопрієнко Яків 332
Онопріївка, село 350, 400
Оноцький 65
Опочки, станція 437
Орлеківський Карпо 273
Орлівська Ганя 417
Осавуленко 219
Осадчий, уповн., Дмитрівський р-н 250
Осадчий, член сільради, Ставищенський р-н 286
Осика, село 302
Оситняжки, село 182, 301
Осівка, село 299
Осіпов 249
Осовець, село 203, 238, 351
Осовецька сільрада 272
Остапенко 292
Остапенко К. М. 344
Остапенко Семен 274
Остахов 304
Остер, місто 426, 445
Острів, село 353
Острійки, село 329
Остролуцький Антон 335
Остроушки, село 341
Осьмаки, село 295
Осьмак-Литвиненко 388
Откадач 112
Откидач, уповн., Бахмацький р-н 225, 254
Откидач, голова сільради 276
Откидач Михайло 254
Отрозим 436
Охиньки, село 417
Охрименко 303
Охримчук О. П. 333
Охріменко, секретар райкому 325
Охріменко, селянин з Дмитрівського р-ну 338
Охроміївська сільрада 361
Оцитель, село 335
Очапський 238
Очкур 238
Ошиток, село 433
Павленко 211
Павленко Любов 317
Павленко Одарка 317
Павленко Ф. 271
Павленко Х. 271
Павлівка, село 60, 340, 400, 437
Павлова Єва 415
Пальчик, село 28
Пальчики, село 250, 276, 298
Пампура 247
Панахид 224

- Панфили, село 58
 Панченко І. 279
 Панчук 238
 Папакін Г. 12, 164, 181–183, 187, 189, 192, 194, 456
 Папоротний М. І. 276
 Пархоменко, уповн., Коропський р-н 222
 Пархоменко, комсомолець, Бобровицький р-н 279
 Пархоменко, комсорг, Базарський р-н 302
 Пархоменко, селянин, Дмитрівський р-н 318
 Парьоха 65
 Пасевин 429
 Пасека 245
 Паскида Сидор 362
 Пастирське, село 285
 Пастух 312
 Пастушенко 291
 Пастушенко О. 13, 456
 Пашкевич Іван 359
 Пашук Т. 224
 Пелехов 107
 Пенський Євген 341
 Пенський Онопрій 341
 Переволочна, село 176
 Перев'язка 314
 Перегонівка, село 302
 Перелигін 238
 Перепіл Павло 294
 Перехрестенко Ф. 332
 Переяслав, місто 30, 32, 57, 58, 78, 128, 137, 149, 199, 293, 317, 344, 354, 371, 407, 412, 413, 446
 Переяславський район 57, 137
 Переяславщина 30, 32, 51, 57, 58, 78, 128, 137, 149, 199, 293, 317, 344, 354, 371, 407, 412, 413, 446
 Перковський Л. 368, 456
 Перченко 229
 Петраківка, село 54
 Петренко М. 301
 Петренко П. М. 327
 Петренко Сергій 301
 Петренко Ф. 301
 Петриченко 234
 Петриченко Ю. 302
 Петришин 242
 Петрівка, село 203, 228, 235, 244, 366
 Петрівська Гута, село 316
 Петрівське, село 117, 118, 313
 Петрівський, хутір 243
 Петруші, село 161
 Печенюги, село 155
 Печовий Омелько С. 336
 Пивоваров 225
 Пилипенко, голова колгоспу, Бобровицький р-н 230
 Пилипенко, Черкаський р-н 303
 Пилипенко, зав. здороввідділом, Ріпкинський р-н 433
 Пилипенко Харета 326
 Пилипча, село 49, 398
 Пилипчук Федір 263
 Пинчик І. Т. 277
 Пинчук 161
 Пинязевичі, село 142, 152
 Пиріг Р. Я. 192, 451
 Пиріжки, село 108, 142
 Пироженко 65
 Пирожков С. 368, 456
 Писаренко 203, 219
 Писарівка, село 246, 398
 Пишний Семен 430
 Півень 291
 Півер 243
 Півні, село 28
 Північний Кавказ 77, 79, 83
 Північний край 79
 Півоненко Устина 349
 Півторацький 231
 Підвальна Віра 398
 Підгірці, село 359
 Піддубний 230
 Підручна Лукина 320
 Пікулик Ярина 320
 Пінчук Д. 430
 Пінчук Іван 351
 Пінчуки, село 117, 270, 271, 289, 293
 Піски, село 143, 203, 219, 228, 230, 237, 249, 262, 276, 307
 Пішки, село 57, 211
 Піщана, село 49, 124
 Піщанка, село 427

- Піщики, село Сквирського р-ну 58, 109
Плагун Іван 304
Пластовець 230,
Плахотнюк Т. 305
Плеваки, село 168
Плисецьке, село 53
Плискач Я. В. 354
Плиски село 120, 229, 249, 284, 349
Плохій С. М. 76, 81, 83, 453
Плуг 223
Плюта Олексій 349
Плюта Олена 336
Плюта Павло 336
Плюта Семен 335
Побережки (Побережжя), село 392, 393,
416
Поварич Іван 62
Поволжжя 79, 182
Погонець Н. 452
Погорецький 214
Погорівці, село 62
Погоріле, село 276
Погорілівка, село 366
Погребище, село 30
Погребищенський район 47
Погребки, село 341
Поділ, село 400
Подкур Р. 354, 451
Пожиганов 224
Позняк 384
Позовний 256
Покидченко Л. 456
Покормяк 230
Покотило 350
Полійчук 282
Поліновка, хутір 278
Полісся 11, 206, 224, 283, 288, 314, 424, 425
Полішко, уповн. Дмитрівський р-н 130
Полішко, голова Тиницької сільради 343
Полішко, голова Іастовецької сільради 224
Поліщук. Голова сільради,
Білоцерківський р-н 117
Поліщук, член буксирної бригади,
Тальнівський р-н 330
Поліщук, учитель 389
Поліщук А. 393
Поліщук М. 359
Поліщук Федір 393
Полковничий хутір, село 328
Полковників 247
Полова, село 311
Половецьке, село 134
Пологи, село 117
Полюшка Макар 363
Полюшкінська сільрада 363
Полякін 132
Поляков 380
Полянське, село 135
Помінчук 63
Помокля, село 58, 317
Пономаренко Ганна 326
Понори, село 298
Понорницький район 193
Понорниця, село 137, 295, 341, 449
Понятенков 214
Попела Василь 236
Попільня, місто 146, 229, 352, 448
Попов М. 98
Попова Слобода, село 353
Попсуй 190
Поркун 286
Портянка Я. С. 284
Постишев Павло 37, 183, 410
Потапенко Г. 267
Потіївка, село 11, 132, 293, 445
Потіївський район 47
Потійко 382
Потоки, село 239, 240, 338, 346, 378
Походня Грицько 271
Почуйки, село 229
Привороття, село 320
Прилуки, місто 40, 161, 202, 208, 210, 212,
213, 224, 234, 236, 241, 242, 243, 250, 253,
365, 417, 427, 448
Прилуки, село 210
Прилуцький район 149, 173, 176, 193, 222,
224, 253, 354
Прилуччина 40, 161, 202, 208, 210, 212,
213, 224, 234, 236, 241, 242, 243, 250, 253,
365, 417, 427
Примак 243
Припутень, село 51
Пристрінь, село 317
Приходько 363

- Приходько Грицько 278
 Приходько Пилип 357
 Прицьки, село 348
 Пришляк 218
 Прищепа 157
 Продан Андрій Петрович 218
 Продеус 239
 Прокопенко 394
 Прокопенко Г. 353
 Прокопівська сільрада 283
 Прокопівці, село 296, 341
 Прокопчук 239
 Пролетарська Рудня, село 143, 306, 399
 Проминчук Ф. 333
 Пророк Федот 330
 Проскочило Р. 125
 Просяник 399
 Протасівська сільрада 248
 Протоки 58
 Протченко 403
 Прохоренко 281
 Проценко 320
 Проценко Андрій 303
 Прудкий І. В. 303
 Прядко 280
 Прядко Василь 263
 Пряжів, село 265
 Псища, село 265
 Псьоха 190
 Птиця 315
 Пузій 278
 Пулинський район 11
 Пурин 222
 Пустоварівка, село 231, 291
 Пустовіт 203
 Пустовіт 270
 Пустовіти, село 347
 Путивль, місто 447
 Путивльський район 193
 Путієнко 245
 Пухтій Павло 406
 Пуць Кіндрат 330
 Пушкар Семен Панасович 363
 Пушко 295
 Пшеничний Тарас 2
 Пшенишники, село 347
 Пшиченко 356, 357
 Рабінович Фаня 305
 Радичів, село 295, 341
 Радомишль, місто 444
 Радулі, село 306, 399
 Радченко Остап 338
 Радчиха, село 268
 Радчук 267
 Радянське Тальське, село 335
 Райгородок, село 366
 Райський 239
 Рак 353
 Раківське, село 239
 Ралко 289
 Ратушняк 308
 Рафальський Петро 243
 Рева 241
 Ревунець Карпо 305
 Рейментарівська сільрада 361
 Рейметарівка, село 310
 Репулов 203, 230
 Решотько 382
 Ржищів, село 28, 30, 33, 35, 41, 42, 48, 55, 62,
 103, 137, 184, 191, 241, 245, 282, 308, 320,
 342, 344, 348, 371, 375, 379, 380, 386, 392,
 395, 401, 402, 406, 407, 408, 446, 447
 Ржищівський район 28, 55, 62, 137, 344,
 391, 406
 Ржищівщина 42
 Риботин, село 236, 242
 Риженко Т. 343
 Риково, село 155
 Римаренкова Настя 350
 Рисов 237, 246
 Рисько Ів. Григ. 341
 Рівчак-Степанівська сільрада 266
 Різник Одарка 351
 Ріпки, село 69, 71, 79, 80, 82, 83, 84, 85, 88–
 91, 94, 96, 98, 121, 122, 126, 132, 140, 143,
 145, 147, 149, 151, 152, 154, 155, 157, 161,
 206, 306, 316, 372, 373, 380, 384, 386, 395,
 396, 399, 401, 403, 405, 406, 407, 411, 413,
 414, 418, 434, 445
 Ріпкинський район 152, 316, 399, 401, 405,
 411
 Річинський 389
 Річицький Анатолій 110, 111, 115
 Робенко 107

- Рог 249
Рогівка, село 109
Рогізки, село 361
Рогізна, село 110, 115
Рогов 149
Рогова 219
Рогозів, село 285, 309
Рожко Михайло 263
Розважівка, село 11
Розважівський район 122
Розенберг 238
Розенфельд Д. 415
Розівка, 361
Розкішна, село 378
Розкопанці, село 237, 373, 350
Розсоховатка, село 277
Розумниця, село 378
Розумович 426
Рой С. 135, 291
Рокитне, село 30, 37, 42, 46, 48, 49, 51, 57, 60, 69, 75, 80, 82–84, 86, 87, 112, 137, 140, 149, 155, 157, 173, 191, 228, 229, 228, 231, 244, 253, 263, 266, 316, 320, 326, 327, 329, 348, 362, 364, 365, 379, 414, 422, 446
Рокитнянський район 111, 119, 136, 173, 191, 244, 266, 289, 348, 379, 414
Рокитянщина 30, 37, 42, 46, 48, 49, 51, 57, 60, 69, 75, 80, 82–84, 86, 87, 112, 137, 140, 149, 155, 157, 173, 191, 228, 229, 228, 231, 244, 253, 263, 266, 316, 320, 326, 327, 329, 348, 362, 364, 365, 379, 414, 422, 446
Рокитне, село Бахмацького р-ну 233
Роман 317
Романенко, уповн., Бобровицький р-н 256
Романенко, голова колгоспу з село Вороб'ї 341
Романенко Федір 284
Романенко Яків Григоров. 274
Романець Н. Р. 368, 421, 451, 456
Романівка, село 273
Романченко, уповн., Бобровицький р-н 230
Романченко, учитель, Бахмацький р-н 252
Романчук Володимир 422
Романь Іван 254
Роменський район 149, 162, 193
Ромни, місто 30, 148, 161, 241, 242, 353, 402, 410, 444
Росава, село 124
Росишки, село 380, 424
Рославичі, село 353, 389
Россия 454
Рось Н. 235
Роток, село 49, 61, 139, 254, 275, 304, 332
Рубаник Г. І. 284
Рубанка, село 130, 306
Рубанська сільрада 248
Рубанці, село 353
Рубіс В. М. 418
Рубіс Г. М. 418
Рубіс Матвій 418
Рубль В. 266
Руде Село, село 271
Руденко, секретар сільради, Ріпкинський р-н 161
Руденко, голова сільради, Бахмацький р-н 249
Руденко, голова колгоспу, Кам'янський р-н 313
Руденко Г. І. 277
Руденко Тимофій 279
Рудий Г. 13, 456
Рудівка, село 222, 234, 241
Рудницький О. П. 76, 81, 83, 368, 453, 455
Рудня, село 235, 342
Рудьківка, село 203, 236, 239, 264
Рудьківська сільрада 245, 253, 300
Рудюк Оксана Савківна 352
Рудяки, село 184
Ружин, село 242, 287, 305, 312, 449
Рябий Юхим 341
Рябокінь 267
Рябоклич 314
Рябухи, село 306, 342
Рябчик Федот 40
Рябчун 291
Ряшки, село 187, 430
Саварка, село 350, 360
Савенко Степан 340
Савельєв 125
Савинки, село 411
Савинці, село 327, 329

- Савлуки, село 245
Савранський 252
Савченко, голова сільради,
Бобровицький р-н 278
Савченко, десятковий,
Тальнівський р-н 350
Савченко Г. 353
Савченко Марія 263
Савчук, уповн., Малинський р-н 211
Савчук, бригадир, Малинський р-н 265
Сагайдак 403
Сагайдачний 263
Садовська 348
Саливінки, село 313, 379, 398
Салів Хутір, село 406
Салій 248
Салій Д. 255
Салій Ісак 347, 348
Салтанівка 53
Самара Микола 266
Самгородок 58, 59
Самійленко, Т. 252
Самойлик Дмитро 300
Самостійний Талимон 340
Самохвалов 243
Сандига Г. П. 399
Санкт-Петербург див. Ленінград
Сантарка, село 240
Сарана 309
Сахнівка, село 250
Саченко М. 302
Свердлов 241
Светлов О. 36, 452
Свидина Микола 360
Свидовець, село 203, 228, 230, 233, 272,
273, 332
Свинобичі, село 359
Свинопухи, село 155, 306, 399
Свинціцький Павло 423
Свитка 267
Свідерський 54
Свіщов 229, 254
Святний 361
Седнівська сільрада 265
Селезнівка, село 109
Селище, село 131, 250
Семенів Федір 285
Семенівка, село районний центр 136, 158,
180, 240, 251, 444
Семенівка, село Обухівського р-ну 301
Семенівка, село Глухівського р-ну 302
Семенівська сільрада 289
Семенівський район 136, 193
Семенов 361
Семенченко Степан 254
Семеняк І. І. 358
Семеняк І. Ф. 358
Семеняк П. О. 358
Семеняк Т. А. 358
Семеняк Ф. М. 358
Семерик Тим. 418
Семешко Ст. Пав. 208
Сем'янівський Фадей 316
Семяняко 316, 399
Сеньківка, село 309
Сенюки, село 405
Серби, село 362
Сербін 300
Сергієнко Єгор 345
Сергієнко Тодось Якович 340
Сергіївка, село 222
Сергійчук Володимир 368, 369, 456
Сердюк, голова сільради,
Бобровицький р-н 253
Сердюк, селянин, Переяславський р-н 292
Серебряний 240
Середенко Лука 340
Серединна Буда 447
Серединобудський район 193
Серединобудщина 447
Середнє, село 424
Серженко 312
Серновець 253
Сешал 238
Сибереж, село 297
Сибір Михайло 254
Сидельник 248
Сидоренко Ларій Петрович 364
Сидоренко Матвій 351
Сидоренко О. 221, 269
Сидоренко П. 388, 401
Сидори, село 134
Сидоров 235
Симоненко 295

- Симони, село 252
Сингаївка, село 303
Синець 382
Синиця, село 63, 106, 269, 319, 397
Синкевич Франц Іванів 236
Синюки, село 306, 399
Синява, село 57
Синявка, село Березністкого р-ну 390, 401, 412
Синявський Митрофан 347
Сипливий 219
Сипченко І. 13, 456
Сираї, село 299
Сисоєв Льоня 415
Ситар 389
Ситник Микола 326
Ситники, село 294
Сичівці, село 425
Сідельник 26
Сідько Петро 224
Сікунко 233
Сінченко 240
Сіроткін 331
Січовий 232
Сквира, село 30, 33, 34, 41, 45, 47, 50, 51, 56–59, 69, 109, 110, 115, 116, 118, 128, 132, 134, 201, 205, 231, 246, 270, 275, 291, 308, 310, 315, 316, 319, 352, 377, 402, 417, 429, 434, 435, 437, 446
Сквирський район 47, 50, 58, 115, 118, 308, 352
Сквирщина 30, 41, 434
Скибенці, село 188, 321
Скоба 215
Скок 272
Скотарево, село 311
Скотарівка, село 271
Скребиші, село 49
Скрипальов 225
Скрипник 398
Скрипник Микола 387
Скрипчин 216
Скрипчинський 60
Скудний А. 353
Скурати, село 184
Славенщина, село 288, 232
Слива 254
Слинько 292
Сліповоронський 418
Слобода, село Тетіївського р-ну 188
Слобода, село Сквирського р-ну 205, 247, 291, 319
Слободський 247
Слобожан 288
Словечани, село 63, 56, 153, 281, 430, 446
Словечанський район 56, 63, 153
Словечанщина 63, 56, 153, 281, 430, 446
Служавий 271
Слупський 221
Слупський 250
Слюсар 282
Слюсар Г. Ф. 354
Слюсар Охрім 326
Сміла, місто 291, 450
Сміле, село 248
Смоківка, село 273
Смоківський 273
Смоленський Василь 314
Смолій В. А. 453, 454
Смолка 291
Смоляр 379
Смош, село 352
Смоші, село 187
Снігурівка, село 188, 346
Сновськ, місто 72, 158, 240, 291, 335, 361, 449, 450
Сновський район 52
Соболевський 276
Соболь 291
Соболь Микола 349
Сова, уповн., Бобровицький р-н 237
Сова Олександр 272
Сова Т. 316
Сокирин 216
Соківці, село 412
Сокіл І. 267
Соколи, село 239
Соколівка, село 411
Сокур, бригадир, Лисянський р-н 372
Сокур, голова колгоспу, Канівський район 65
Солдат 225
Соловей 276
Солодчук І. В. 288

- Соломка 26
 Солонка, хутір 218
 Сопицьке, село 401
 Сопич, село 383
 Сорока, голова колгоспу,
 Шосткинський р-н 313
 Сорока, голова сільради,
 Чигиринський р-н 356, 357
 Сорока Грицько 338
 Сорока Феодосій 303
 Соснівка, село 57
 Сотники, село 40, 211
 Сошинський 365
 Сошникове, село 270, 309
 СРСР (СССР) 3, 9, 10, 20, 23, 24, 25, 67, 68,
 70–76, 78–82, 84, 85, 97, 133, 185, 193, 454
 Ставицьке, село 353
 Ставище, село 104, 114, 240, 249, 286, 326,
 328, 329, 378, 379, 450
 Ставищенський район 286, 289
 Ставничий 312
 Стайки, село 103, 348
 Сталін 24, 34, 192, 334, 335, 387, 388, 412
 Станишівка, село 265
 Станіславчик, село 168
 Стара Басань, село 143, 203, 204, 228, 230,
 280, 349
 Стара Богущівка, село 240
 Стара Рудня, село 304
 Старе, село 285, 309
 Старий Биків, село 203, 244, 278
 Старий Хутір, село 143, 347, 228
 Стариково, село 245
 Старовоїт С. В. 12, 29, 30, 164, 165, 174, 176,
 189, 193, 195, 452
 Старо-Тарнавщина, село 222
 Старохутірська сільрада 300
 Стасенко 267
 Стасюк О. О. 12, 164, 199, 260, 355, 452, 457
 Стафійчук Хома 333
 Шашук Гордій 245
 Стеблів, село 293
 Стельмах 303
 Степаненко 236
 Степаницька 400
 Степанівка, село Білоцерківського р-ну 57
 Степанівка, село Буринського р-ну 353
 Степка, село 53
 Стеценко 64, 65, 359
 Стеценко Денис 340
 Стечанка, село 287
 Стирнат 292
 Стільне, село 388, 401
 Стільник, Петро 244
 Стовп'яги, село 58
 Стовпинська сільрада 301
 Стратович І. 406
 Стрелюк С. О. 301
 Стремигород, село 142
 Стретович В. О. 250
 Стримівка, село 312
 Стричун 214
 Стрільницька сільрада 233, 252
 Стрїтівка, село 184
 Струць 263
 Студеники, село 58
 Стукаленко 267
 Стукаленко Петро 340
 Ступичне, село 183
 Суботівська сільрада 397
 Сукайло Савка 422
 Сукачі, село 343
 Суличівка, село 143
 Суми, місто 456
 Сумщина 456
 Супрун Ілько 393
 Супруненко 158, 251
 Суслівка, село 306, 399
 Суська 398
 Сутуга Ф. 179
 Сутужний Грицько 337
 Сутужний Микола 337
 Суха Калигірка, село 285
 Сухинська сільрада 315
 Сухиня, село 222, 229, 272, 280
 Суходольський 230, 298
 Сухомлин 59
 Сухомлинська Н. О. 402
 Сухомлин Сидір 360
 Сухополова, село 176
 Сушко М. 302
 Сушко Матвій 346
 Сущани, село 314
 США 451

- Т. Шевченко, село 143, 306, 399
Таковило Петро 263
Талалаївка, село 120, 444
Талалаївський район 162
Таласкаєв 400
Тальне, село 32, 38, 45–47, 54, 57, 58, 60, 61, 91, 93, 127, 128, 132, 137, 144, 171, 178, 179, 185, 186, 221, 240, 252, 268, 273, 277, 291, 294, 306, 316, 325, 327, 328, 330, 341, 348, 350, 388, 400, 401, 418, 437, 445
Тальнівський район 28, 54, 137, 170, 173, 325
Таранюк 203, 230
Тарасенко, уповн., Бахмацький р-н 122, 232
Тарасенко, голова колгоспу, Сквирський р-н 270
Тарасенко Грицько Лавринович 344
Тарасенко Кирило 313
Тарасів, село 353
Тарасівка, село 262
Тарасівка, село 244
Тарасівська сільрада 266
Тарасівщина, село 410
Тарасюк 306
Тараща, село 33, 34, 53, 57, 211, 402, 410, 411, 437, 444
Таращанський район 53, 54, 437
Тарнопольський 189
Татаринівка, село 50
Татарновичі, село 184, 265
Татарська АСРР 79
Таценко Г. 255
Текліне, село 291
Телеган Г. 61
Телешки, село 136
Теліженці, село 188
Темик С. В. 213
Тепленко 237
Тептіївка, село 236, 416
Теремці, село 252
Терехов П. Ф. 284
Терешиха, село 298
Терешки, село 205, 247, 308
Терещенко Авраам 381
Терещина П. С. 304
Терніков 240
Тертичний 247
Турчин 218, 238
Тетіїв, село 11, 65, 188, 268, 321, 346, 380, 424, 447
Тетіївський район 47, 64, 359
Тилка Л. 314
Тимошев 267
Тимошенко 389
Тимошенко Грицько 349
Тимошенко Данило 349
Тимошик М. 13, 457
Тимченко Тарас 263
Тиницька сільрада 252, 263, 343
Тиниця, село 112, 154, 229, 262, 276, 284, 343
Титаренко Степан 274
Титоренко Василь 175
Тишкевич Каленик 342
Тишківка, село 310, 399
Тищенко Олександра 389
Тищенко Я., колгоспник, Переяславський р-н 317
Тищенко Яків, колгоспник, Коруснський р-н 218
Тібаровський 254
Тінчанська сільрада 357
Тіньки, село 168
Ткач, 158, 251
Ткач Іван 333
Ткаченко, уповн., Бахмацький р-н 224
Ткаченко, комсомолец, Бобровицький р-н 279
Ткаченко, селянин, Шосткинський р-н 313
Ткаченко В. 276
Ткаченко В. Я. 353
Ткаченко Ілько 292
Ткаченко Мартин 422
Ткаченко Опанас Данило 351
Ткаченко П. 276
Ткаченко Панас 422
Ткаченко Степан 430
Ткачик 372
Товста, село 128
Толочко 362
Толстиків І. А. 345
Толяровський 124
Томаровський 214
Томко (Томков) 239, 247
Топилівка, село 184

- Тополівська сільрада 299
 Тоцький 223
 Традайник Василь 263
 Трахтман 237
 Третяк 254
 Тригуб 219, 249
 Тридід 221, 269
 Трипілля, село 25, 26, 305, 426
 Тростянець, село 343 (Борзенський район)
 Тростянець, село 398 (Канівський район)
 Тростянецький район 47
 Трофименко Д. 151, 263
 Трохименко 303
 Трохименко Федір 285
 Трохимець 331
 Троценко 276
 Трощин, село 54
 Троянів, село 287, 304, 447
 Трухан Павло 55
 Трушки 42, 49, 132, 239, 293, 308, 352, 408
 Тузенко 42
 Тулинці, село 245
 Туники, село 293
 Тунік 361
 Тур'ян 237
 Турія, село 182, 307
 Туркенівка, село 250
 Туркенці, село 294
 Туркменістан 79
 Турченко 103, 282
 Турчин 218, 238
 Тюрін 281
 Тютенкова Катерина 285
- Угня Г. М. 296
 Узбекистан 79
 Узин, село 379
 Україна 6–8, 11, 23, 24, 25, 28, 29, 43, 73, 76,
 79, 81–89, 94, 96, 99–101, 113, 114, 116,
 123, 132, 164, 166, 167, 170–176, 179, 180,
 187, 190, 194, 196, 451, 453, 455–457
 Українка, село 302
 Українська РСР див. УСРР
 Улименко 221
 Ульяноха 224
 Уляники, село 407
 Урман 54
- Ус, село 159
 Усач 432
 Усолуська сільрада 301
 Успенка, село 329, 353
 УСРР (УССР, Українська РСР) 3, 5, 11, 24,
 34, 67, 70, 71, 73, 74, 78, 79, 85, 86, 88, 91–
 94, 97–99, 110, 162, 167, 185, 186, 191, 193,
 199, 208, 231, 260, 294, 337, 349, 351, 354,
 355, 375, 380, 441, 442, 451, 452, 455, 457
 УССР див. УСРР
 Устименко 113
 Устимівка, село 124, 266, 293
 Устинівка, село 142, 149
 Ушицька сільрада 243
- Фак Дем'ян 175
 Фастів, місто 11, 444
 Фастівець, село 340,
 Фастівка (Фастовка), село 229, 248, 254,
 255, 263, 298, 308, 310, 344, 410, 437
 Фастівський район 47
 Фастовецька сільрада 343
 Федоренко 149
 Федоренко Прокіп 254
 Федорів, село 108
 Федорівка, село 142
 Федорченко Таїсія 403
 Федоряк 225
 Федосій Іван 40
 Федосов 411
 Федун 297
 Феліціялівка, село 352
 Фельдман, уповн., Коростенський р-н 238
 Фельдман, працівник районного
 управління планування, 204
 Фельдман, працівник страхової каси, 204
 Феневичі, с. 335
 Фень 289
 Фенюк Кузьма Ф. 336
 Фергель 221
 Фесік 253
 Фетман 302
 Фещенко 314
 Фещенко О. 388, 401
 Фещенко С. 267
 Фещенкова Василина 297
 Фізик 203, 254

- Філімончук 301
Філоненко Ігор 63
Фішман 305
Форостовичі, село 155
Фотевиж, село 214
Фотевизька сільрада 265, 326
Франківці, село 289
Фридман 204
Фркін 126
Фролівська сільрада 350
Фурси, село 59, 327, 331, 352, 402
- Хабенщина 448
Хабне, село 448
Хаин А. 36, 452
Халеп'я, село 426
Халимонів, село 256
Халимоновий, хутір 284
Халімон 264
Халча, село 402
Харків, місто 14, 15, 18, 19, 25, 36, 37, 43, 44, 46, 48, 67, 68, 73, 78, 87, 90, 92, 96, 97, 98, 114, 122, 134, 167, 174, 177, 184, 191, 192, 193, 194, 268, 441, 442, 443, 451–453
Харківська область 11, 46, 412
Харківщина 165
Харлан 315
Харченко, уповн., Бахмацький р-н 255
Харченко, селянин, Малинський р-н 349
Харченко Василь 330
Хатаєвич М. 186, 323, 325
Хатуцький 125, 217, 248
Хаян 398
Хвіст Іван 284
Херсон, місто 455
Хиженці, село 418
Химченко 276
Хиренко 56, 398
Хитаєнко Опанас 255
Хіцький 319
Хлойчур Мина 253
Хлоп'яники, село 341
Хмара 279
Хмельницький 181
Хнипал Микита 277
Ходаківська Марія 252
Ходаківська С. 252
Ходаківська Т. 252
Ходаківський Гнат 224, 252
Ходаківський Микола 398
Ходорів, село 408
Ходюк 316
Хозицька 65
Холод, уповн. Богуславський р-н 220
Холод, уповн. Малинський р-н 234
Холоденко М. 62
Холопківська сільрада 345
Хоменко, селянин, Недригайлівський р-н 363, 364
Хоменко, селянин, Бобровицький р-н 366
Хоменко, учитель 383
Хоменко, голова сільради, Недригайлівський р-н 63
Хоменко Антон 332
Хоменко Григорій 349
Хоменко Оксана 346
Хомжа Т. С. 403
Хомівка, хутір 245
Хоріщенко 316
Хотивля, село 238
Хохітва, село 304, 347, 373
Храпачі, село 49, 57, 124, 289
Хрещатик, село 168
Хрипченко 348
Христюк Марія 328
Хрокал І. М. 358
Хрущівка, село 364
Хряпа, упоан., Бахмацький р-н 244
Хряпа Софія Павлівна 218
Хряпа Федот 278, 280, 289
- Цап Федір Юхимович 337
Цапівка, село 109
Царик Мила Янович 181
Целованський А. 235
Церковище, село 143, 306, 399
Цецура Трохим П. 336
Цибенко Іван 303
Цимбал М. 353
Цирень Грицько 253
Цирнюк 280
Цицюра 365
Ціленко П. 255
Ціленко Т. А. 252

- Цьомка 295
 Чагаров 254
 Чайки, село 348
 Чайківський, хутір 363
 Чаплай 318
 Чаплинці, село 393
 Чаюк Азарій 287
 Чеканович 320, 321
 Чепеліївка, село 330
 Чепель 343
 Черевань 150
 Черевко 335
 Череп Семен 253
 Черепяхов М. 36, 452
 Черепин, село 321
 Черкас, хутір 313
 Черкаси, місто 37, 131, 136, 168, 175, 180, 188, 232, 303, 310, 338, 394, 432, 448, 452
 Черкаська область 11, 135, 136
 Черненко, селянин, Білоцерківський р-н 124
 Черненко, уповн., Базарський р-н 239
 Чернеча Слобода, 128
 Чернин, село 410, 437
 Черниш, селянин, Менський р-н 342
 Черниш, голова сільради, Корюківський р-н 361
 Чернищук 276
 Чернігів, місто 12, 133, 144, 227, 265, 282, 297, 354, 359, 364, 395, 444, 450, 451, 454
 Чернігівська область 2, 7, 10–12, 18, 32, 51, 64, 101, 130, 155, 163, 164, 165, 168, 172, 189, 200, 257, 274, 290, 324, 355, 356, 366, 367, 369, 385, 392, 404, 419, 421, 431, 441, 455
 Чернігівський район 359
 Чернігівщина 12, 13, 29, 30, 40, 69, 101, 104, 105, 108, 126, 137, 140, 145, 148, 165, 168, 174, 177, 182, 183, 190, 212, 215, 221, 233, 257, 318, 340, 354, 369, 372, 377, 381, 390, 391, 396, 399, 405, 420, 454, 455, 457
 Чернов 273
 Черновал 267
 Чернюк 401
 Чернявка, село 287, 312
 Черняхів, місто 447
 Черняхівський К. 284
 Черняхівщина 447
 Черторизька сільрада 270
 Чечелів, село 217, 218
 Чигирин, місто 168, 169, 176, 178, 184, 189, 191, 356, 357, 358, 364, 386, 397, 448
 Чигиринський район 47, 176, 356
 Чигирі, село 249
 Чикуленко Іван 232
 Чистогалівка, село 114, 221
 Чмига Мотря 341
 Чмирівка, село 49, 286, 308
 Чмирук Х. 279
 Чміль 400
 Чнков 213
 Чобітьки, село 292
 Чопівська, ділянка 246
 Чоповичи, село 41, 54, 131, 180, 152, 184, 320
 Чорний Ворон 363
 Чернобаївський район 47
 Чернобай, село 345, 447
 Чернобай Феодосій 272
 Чернобиль, місто 68, 114, 221, 252, 266, 267, 287, 320, 350
 Чернобильський район 68, 122, 252
 Черногородка, село 425
 Чернодід Кузьма 352
 Чорториги, село 150
 Чуб А. 353
 Чубач З. 349
 Чуйківка, село 313
 Чуленко 215
 Чумак, уповн., Коростпенський р-н 240
 Чумак, учитель, Білоцерківський р-н 398
 Чупинів Марина 294
 Чупинів Микола 294
 Чупир 269
 Чупири, село 139, 289, 293, 398
 Чухно С. 277
 Шабалтасівка, село 295
 Шаблій Наталія 394
 Шалабуда Андрій 279
 Шаліївка, село 50, 51
 Шалько І. С. 358
 Шалькова Варка 358
 Шалькова Гапка 358

- Шама, П. 244
Шамраївка, село 51, 58, 118, 231, 434
Шандра, село 373
Шапіївка, село 50, 109, 319, 352, 377, 434, 437
Шапіро 251
Шаповал Д. 301
Шаповал Іван 350
Шаповал Ю. 13, 24, 260, 355, 451, 452, 454, 457
Шаповаленко 158
Шаповалівка, село 188, 194
Шапран А. 267
Шапран С. 267
Шаргородський Т. 279
Шаталіна Є. П. 451
Шатний 384
Шатрищі, село 283
Шатько Федір 218
Шафір 238, 249
Шахрайчук 243
Шведов 247
Швець 318
Швець Свирид 350
Швидкий 373
Шевченко, хутір 224
Шевченко, уповн., Прилуцький р-н 243
Шевченко, голова сільради, Білоцерківський р-н 117, 270, 271
Шевченко В., робількор, Тальнівський р-н 60
Шевченко Варка 334
Шевченко Яків 218
Шевчук П. Є. 76, 81, 83, 453
Шейгас 287
Шейкевич 267
Шейнис 26
Шейхет 243
Шелест Д. 401
Шелудько Савка 236
Шендерівка, село 211
Шепрудко Явтух 262
Шептаки, село 288
Шептель 211
Шеремета Опанас 314
Шереметов 237
Шершні село 56, 131, 205, 251
Шестеринці, село 292
Шетюк 284
Шилівка, село 352
Шило Василь 244
Шиман 359
Шимановський 234
Шимко 233
Шимкович 203
Шинкаренко 292
Широкоступ 229
Ширяєв 242
Шитюк М. М. 415, 454
Шишало 317
Шишко 312
Шишов 294
Шкарівка, село 275, 332
Шклярова 219
Школенко Петро 313
Шкрібтієнко 211
Шкурко 233
Шкурко М. 12, 454
Шляхтенко 346
Шмаль Ягор Миколайович 344
Шмат 203
Шмиговський С. 36, 452
Шмідт 227
Шнайдерман 240
Шнеперман 267
Шнэйдер Э. 36, 451
Шовковий 223
Шолох 126
Шомко Максим 321
Шостак 107
Шостакове, село 252
Шостка, уповн. 230
Шостка, місто 70, 159, 209, 234, 237, 283, 295, 296, 445, 313, 341, 445
Шосткинський район 283
Шпиг Наталка 347
Шпилі, село 240
Шпола, місто 38, 70, 91, 95, 115, 183, 191, 268, 269, 285, 286, 292, 303, 308, 311, 313, 319, 363, 364, 380, 395, 399, 403, 430, 450
Шполянський район 28, 268, 292, 308, 313, 395, 403
Шрамченко 335
Штаківський 359

- Штангей Мотря 277
 Штельмах Лукина 320
 Штефан Ілько Захарович 306
 Штик 332
 Шуба 359
 Шугальова І. М. 368, 457
 Шулік Марко 52
 Шулік Федір 52
 Шуляк Яків 337
 Шумейко 160
 Шутенко 425
 Шутой М. 203
- Щаснівка, село 230, 308, 351
 Щасновичі, село 203
 Щека Марія 255
 Щепітко 248
 Щербанівка, село 302
 Щербатівка, село 251, 320
 Щербаченко 373
 Щибря І. 316
 Щурівський Василь 381, 398
- Юзефівка, село 131, 309
 Юзефівка-Павлівка, село 173
 Юзефівська сільрада 276
 Юнак 225
 Юрченко, голова сільради,
 Богуславський р-н 304
 Юрченко, голова сільради,
 Глухівський р-н 302
 Юрченко, комсомолец,
 Переяславський р-н 293
 Юрченко, учитель, Ріпкинський р-н 399
 Юхименко М. П. 125
 Юхно 254
 Юшка 241
 Юшки, село 245
 Ющенко Андрій Васильович 287
- Яблунів село 31, 33
 Яблунівка, село Білоцерківського району
 293
 Яблунівка, село Прилуцького району 222,
 253, 286, 293, 365
 Яблучний Іван 40
 Явон Левко Ів. 336
- Яворський 237
 Яготин, місто 445
 Ядлівка, село 52, 143, 203, 204, 218, 244, 272
 Якименко 317
 Якименко Павло 347
 Якимчук 321
 Яковенко 333
 Яковенко Ганна 295
 Яковлев 252
 Якуб 399
 Якубенко 397
 Якубенко Петро 335
 Якубовський Ігор 2
 Ялосоватка, село 285
 Янишівка 63
 Янківка, село 348, 422
 Янко 289
 Янко Денис 365
 Янович 437
 Янович Т. 343
 Янушевичі, село 265
 Янущенко 224
 Янчевський Іван Федорів 291
 Янчук 438
 Яременко, голова, Бахмацький р-н 284
 Яременко, селянин, Димерський р-н 425
 Яременко Грицько Степанович 426
 Яремчук Володимир 362
 Яресько Г. 306
 Ярішківський курінь 253
 Ярмак П. 255
 Ярмоленкова Оксана 332
 Яровий Ф. 321
 Ярославка, село 143, 203, 228–230, 244,
 253,
 278, 318
 Ярославська сільрада 300
 Ярош, уповн., Білоцерківський р-н 124
 Ярош, бригаир, Златопільський р-н 303
 Ярошенко 243
 Ярошенко Порфир 263
 Ярунь, село 448
 Яснопіль, село 284
 Ястребське, село 287
 Ясько Юхим 254
 Яхни, село 109, 188, 237, 293, 330
 Яценко 400

Голодомор 1932–1933 рр.: відображення в районній пресі...

Яценко Авраам 346
Яцьки, село 426
Яцюки, село 319, 347, 348
Яценко 343
Ящук Ю. 271

Boriak H. див. Боряк Г.
Besanson A. 457
Bologna 457
Cambridge 8, 457, 458
Chicago 457
Davies R. W. 457
Engerman David C. 457
Gamache Ray 457

Gareth Jones 457
Grada C. O. 457
Graziosi Andrea 457
Haliy M. 457
Kingston 458
Mace J. E. див. Мейс Джеймс
Massachusetts 457, 458
New York див. Нью-Йорк
Ontario 458
Paris 457
Sofia 13
Toronto 7
Viola Lynne 458
Weatcroft S. G. 457

Наукове видання

ЯКУБОВСЬКИЙ Ігор В'ячеславович

ГОЛОДОМОР 1932–1933 РР.:

ВІДОБРАЖЕННЯ В РАЙОННІЙ ПРЕСІ
КИЇВСЬКОЇ ТА ЧЕРНІГІВСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Редактор *Наталя Ільків*
Комп'ютерне верстання *Ірини Куліненко*
Дизайн обкладинки *Маргарити Білобринь*

Формат 70×100/16. Умовн. друк. арк. 40,3. Тираж 300 прим.

Видавець і виготовлювач:
Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79007
СВІДОЦТВО
про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції:
Серія ДК № 3059 від 13.12.2007.

У монографії досліджується інформаційний потенціал районної преси Київської та Чернігівської областей як джерела з історії Голодомору-Геноциду 1932–1933 рр. Ключову увагу зосереджено на виявленні прихованої інформації. Досліджено закономірності відображення в газетах вузлових проблем, як-от: складові механізму вбивства голодом, роль різних гілок влади, амплітуда «чорних дошок», виконавці Голодомору і технології втягування до їхнього кола представників різних верств сільського населення, життєвий вибір керівників районної ланки та селян, форми пасивного та активного спротиву, виникнення голоду. Простежено особливості кодування на шпальтах газет стратегій Москви з приховування процесу цілеспрямованої організації Голодомору та перекладання відповідальності на місцеві органи та рядових виконавців.

Для науковців, викладачів ЗВО та всіх, хто цікавиться історією.
УДК [94:[323.28:341.485]](=1:477)"1932/1933":070(477.41-22+477.51-22)